

Justitieutskottets betänkande 2018/19:JuU16

Terrorism

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden om arbetet mot terrorism, i första hand med hänvisning till pågående utrednings- och beredningsarbete. Yrkandena rör bl.a. frågor om utvidgade straffbestämmelser, skärpta straff för terroristbrott och kriminalisering av samröre med terroristorganisation.

I ärendet finns 32 reservationer (M, SD, C, KD, L).

Behandlade förslag

Drygt 50 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet.....	10
Utskottets överväganden.....	11
Utvidgade straffbestämmelser.....	11
Skärpt straff för terroristbrott.....	20
Kriminalisering av samröre med terroristorganisationer.....	22
Propaganda för terrorism.....	26
Terrorismresor.....	29
Finansiering av terrorism.....	31
Samverkan mellan myndigheter m.m.....	35
Återvändare.....	45
Åtgärder för att förhindra extremistiska grupper verksamhet m.m.....	49
Internationellt samarbete.....	56
Reservationer.....	60
1. Paramilitär lagstiftning, punkt 2 (KD).....	60
2. Översyn av bestämmelsen om landsförräderi, punkt 3 (KD).....	60
3. Olovlig kårverksamhet, punkt 4 (L).....	61
4. Krafttag för att motverka terrorism, punkt 6 (C).....	61
5. Skärpt straff för terroristbrott, punkt 7 (M).....	62
6. Skärpt straff för terroristbrott, punkt 7 (SD).....	63
7. Särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorism, punkt 8 (L).....	63
8. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med terroristorganisationer, punkt 9 (M, C, KD, L).....	64
9. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med terroristorganisationer, punkt 9 (SD).....	65
10. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med våldsbejakande organisationer, punkt 10 (M, C).....	66
11. Kriminalisera propaganda för terrorism, punkt 12 (SD).....	66
12. Kriminalisera förberedelse till terrorismresa, punkt 14 (L).....	67
13. Samverkande myndighetskontroller för att motverka finansiering av terrorism, punkt 15 (M).....	68
14. Förbud mot utländsk finansiering, punkt 16 (KD).....	68
15. Säkerhetspolisens tillgång till Migrationsverkets asylsystem, punkt 17 (SD).....	69
16. Nytt register hos Säkerhetspolisen, punkt 18 (SD).....	69
17. Ansvar för Center mot våldsbejakande extremism, punkt 19 (L).....	70
18. Analys av regional samordning, punkt 20 (L).....	70
19. Kriminalvårdens arbete mot radikaliserings, punkt 21 (M, C, KD, L).....	71
20. Ny nationell samverkansfunktion, punkt 22 (M).....	72
21. Informationsdelning, punkt 23 (L).....	72
22. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 24 (M, KD).....	73
23. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 24 (SD).....	74
24. Omhändertagande av återvändare, punkt 25 (SD).....	75
25. Omhändertagande av återvändare, punkt 25 (L).....	75
26. Nationella riktlinjer för återvändare, punkt 28 (M).....	76
27. Utvisning, punkt 29 (M).....	76
28. Rapporteringsplikt, punkt 30 (SD).....	77

29. Internationell samverkan mot terrorism, punkt 33 (SD)	78
30. Europeisk samverkan, punkt 34 (C)	78
31. Europeisk samverkan, punkt 34 (L).....	79
32. Fördjupat samarbete inom Norden, punkt 35 (SD).....	80
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	81
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	81

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Utvidgade straffbestämmelser

1. Förbud mot rasistiska organisationer

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:396 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 4,

2018/19:1613 av Denis Begic (S),

2018/19:1785 av Anders Österberg (S) och

2018/19:1971 av Denis Begic och Jasenko Omanovic (båda S).

2. Paramilitär lagstiftning

Riksdagen avslår motion

2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Reservation 1 (KD)

3. Översyn av bestämmelsen om landsförräderi

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:422 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2,

2018/19:528 av Robert Hannah (L) och

2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 2 (KD)

4. Olovlig kårverksamhet

Riksdagen avslår motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6.

Reservation 3 (L)

5. Översyn av ordningslagen m.m.

Riksdagen avslår motion

2018/19:2744 av Jonas Eriksson (MP) yrkandena 1 och 2.

6. Krafttag för att motverka terrorism

Riksdagen avslår motion

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 28.

Reservation 4 (C)

Skärpt straff för terroristbrott

7. Skärpt straff för terroristbrott

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17 och

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 5 (M)

Reservation 6 (SD)

8. Särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorism

Riksdagen avslår motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Reservation 7 (L)

Kriminalisering av samröre med en terroristorganisation m.m.

9. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med terroristorganisationer

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16,

2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4,

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 3,

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 29 i denna del och

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 8 (M, C, KD, L)

Reservation 9 (SD)

10. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med våldsbejakande organisationer

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 29 i denna del och

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3.

Reservation 10 (M, C)

11. Nationell lista över förbjudna organisationer

Riksdagen avslår motion

2018/19:506 av Joar Forssell (L) yrkande 1.

Propaganda för terrorism

12. Kriminalisera propaganda för terrorism

Riksdagen avslår motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15.

Reservation 11 (SD)

13. Förhindra hatpredikanter inresa

Riksdagen avslår motion

2018/19:1004 av Borian Åberg (M).

*Terrorismresor***14. Kriminalisera förberedelse till terrorismresa**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4.

*Reservation 12 (L)**Finansiering av terrorism***15. Samverkande myndighetskontroller för att motverka finansiering av terrorism**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 4.

*Reservation 13 (M)***16. Förbud mot utländsk finansiering**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

*Reservation 14 (KD)**Samverkan mellan myndigheter***17. Säkerhetspolisens tillgång till Migrationsverkets asylsystem**

Riksdagen avslår motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 21.

*Reservation 15 (SD)***18. Nytt register hos Säkerhetspolisen**

Riksdagen avslår motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12.

*Reservation 16 (SD)***19. Ansvaret för Center mot våldsbejakande extremism**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:498 av Roger Haddad (L) yrkande 1 och

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1.

*Reservation 17 (L)***20. Analys av regional samordning**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2.

*Reservation 18 (L)***21. Kriminalvårdens arbete mot radikalisering**

Riksdagen avslår motion

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 32.

Reservation 19 (M, C, KD, L)

22. Ny nationell samverkansfunktion

Riksdagen avslår motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 10.

Reservation 20 (M)

23. Informationsdelning

Riksdagen avslår motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8.

Reservation 21 (L)

24. Översyn av sekretesslagstiftningen

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24,

2018/19:441 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 16.

Reservation 22 (M, KD)

Reservation 23 (SD)

*Återvändare***25. Omhändertagande av återvändare**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19,

2018/19:396 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 5 och

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Reservation 24 (SD)

Reservation 25 (L)

26. Jaga terrorister och krigsförbrytare

Riksdagen avslår motion

2018/19:2795 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1.

27. Översyn av lagstiftning om krigsförbrytelser

Riksdagen avslår motion

2018/19:2795 av Markus Wiechel (SD) yrkande 2.

28. Nationella riktlinjer för återvändare

Riksdagen avslår motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 15.

Reservation 26 (M)

*Åtgärder för att förhindra extremistiska grupper verksamhet***29. Utvisning**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2845 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1 och
2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11.

Reservation 27 (M)

30. Rapporteringsplikt

Riksdagen avslår motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13.

Reservation 28 (SD)

31. Haverikommission

Riksdagen avslår motion

2018/19:276 av Markus Wiechel (SD).

32. Stärk polisens befogenheter

Riksdagen avslår motion

2018/19:604 av Åsa Coenraads och Alexandra Anstrell (båda M).

Internationellt samarbete

33. Internationell samverkan mot terrorism

Riksdagen avslår motion

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 9–11.

Reservation 29 (SD)

34. Europeisk samverkan

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9 och

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 34.

Reservation 30 (C)

Reservation 31 (L)

35. Fördjupat samarbete inom Norden

Riksdagen avslår motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23.

Reservation 32 (SD)

Stockholm den 25 april 2019

På justitieutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Petter Löberg (S), Adam Marttinen (SD), Maria Strömkvist (S), Linda Westerlund Snecker (V), Louise Meijer (M), Katja Nyberg (SD), Joakim Sandell (S), Carina Ödebrink (S), Juno Blom (L), Rasmus Ling (MP), Ingemar Kihlström (KD), Josefin Malmqvist (M), Richard Jomshof (SD) och Jonny Cato Hansson (C).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet drygt 50 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2018/19. Yrkandena rör bl.a. frågor om utvidgade straffbestämmelser, skärpta straff för terroristbrott, kriminalisering av samröre med terroristorganisation och terrorismresor.

Utskottets överväganden

Utvidgade straffbestämmelser

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tolv motionsyrkanden om att utreda möjligheten att förbjuda våldsbejakande organisationer och paramilitär träning samt om en översyn av lagstiftningen om landsförräderi och olovlig kårverksamhet, ordningslagen samt bestämmelserna om hets mot folkgrupp.

Jämför reservation 1 (KD), 2 (KD), 3 (L) och 4 (C).

Motionerna

Förbud mot våldsbejakande organisationer

I motion 2018/19:396 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att utreda möjligheten att förbjuda organisationer som sysslar med kriminell verksamhet eller terrorverksamhet.

I motion 2018/19:1613 av Denis Begic (S) begärs ett tillkännagivande om att se över möjligheten att i lag förbjuda rasistiska organisationer. Motionären anför att befintlig lagstiftning behöver ses över i syfte att utvärdera om den räcker till för att motverka rasistiska organisationer. Utgångspunkten för översynen bör vara bestämmelsen i 2 kap. 24 § regeringsformens (RF) om möjligheten att begränsa föreningsfriheten. Samma yrkande framförs även i motion 2018/19:1971 av Denis Begic och Jasenko Omanovic (båda S).

Anders Österberg (S) begär i motion 2018/19:1785 ett tillkännagivande om behovet av en översyn av aktuell lagstiftning i syfte att försvåra för nazistisk organisering. Motionären anför att riksdagen i enlighet med regeringsformen och FN:s konvention mot alla former av rasdiskriminering bör införa ett förbud mot rasistiska organisationer.

Förbud mot paramilitär träning

I kommittémotion 2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6 begärs en skärpning av lagstiftningen mot träning hos utländska paramilitära grupper och att den som genomgår träning utomlands i syfte att underminera det svenska samhället ska straffas.

Översyn av lagstiftningen om landsförräderi och olovlig kårverksamhet

I kommittémotion 2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 begärs en uppdatering av lagstiftningen om landsförräderi så att den omfattar

svenska medborgare som för en terroristorganisations räkning strider mot svenska soldater i en internationell koalition. Även i motion 2018/19:422 av Christian Carlsson (KD) yrkande 6 och i motion 2018/19:528 av Robert Hannah (L) begärs att det ska utredas huruvida den som strider för eller stöder terroristorganisationer ska kunna dömas för landsförräderi.

I kommittémotion 2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6 begärs att bestämmelsen om olovlig kårverksamhet ska analyseras och moderniseras.

Översyn av ordningslagen och bestämmelsen om hets mot folkgrupp

I motion 2018/19:2744 av Jonas Eriksson (MP) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om behovet av en förändrad lagstiftning för att kunna freda de gemensamma demokratiska rummen. I samma motion yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om behovet av att se över bestämmelsen om hets mot folkgrupp (16 kap. 8 § brottsbalken) i syfte att höja straffskalan. Motionären anser även att ordningslagen behöver ses över för att tydliggöra förutsättningarna för att inte bevilja tillstånd till exempelvis nazistiska eller extremistiska organisationers manifestationer vid särskilda tidpunkter eller platser med hänvisning till allmän ordning och säkerhet.

Krafttag mot terrorism

Johan Hedin m.fl. (C) begär i motion 2018/19:2861 yrkande 28 att samhället ska vidta kraftiga åtgärder för att motverka terrorism. Motionärerna framhåller vikten av att arbeta tillsammans och att tillgången till offentliga medel för de organisationer som sprider våldsbejakande eller antidemokratiska budskap ska strypas.

Bakgrund

Internationella konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering

Sverige tillträdde FN:s rasdiskrimineringskonvention 1971. Konventionstexten finns i SÖ 1971:40.

Enligt artikel 1.1 i konventionen avses med uttrycket rasdiskriminering varje skillnad, undantag, inskränkning eller företräde på grund av ras, hudfärg, härkomst eller nationellt eller etniskt ursprung, som har till syfte eller verkan att omindetgöra eller inskränka erkännande, åtnjutande eller utövande på lika villkor av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter på politiska, ekonomiska, sociala, kulturella eller andra områden av det offentliga livet.

I artikel 2 föreskrivs att konventionsstaterna fördömer rasdiskriminering och förbinder sig att med alla lämpliga medel och utan dröjsmål föra en politik som syftar till att avskaffa rasdiskriminering i alla dess former och till att främja förståelsen mellan alla raser. Varje konventionsstat ska därför förbjuda och med alla lämpliga medel, däribland genom sådan lagstiftning som

omständigheterna kräver, göra slut på rasdiskriminering som utövas av enskilda personer, grupper och organisationer.

Enligt artikel 4 i rasdiskrimineringskonventionen fördömer konventionsstaterna all propaganda och alla organisationer som grundar sig på uppfattningar eller teorier om att någon ras eller persongrupp av viss hudfärg eller visst etniskt ursprung är överlägsen någon annan, eller som söker rättfärdiga eller främja rashat och diskriminering i någon form. Konventionsstaterna förbinder sig bl.a. att vidta vissa åtgärder som anges i artikel 4 punkterna a-c för att avskaffa all uppmaning till eller allt utövande av sådan diskriminering. Punkterna a-c har följande lydelse.

- a. förklara som brottslig gärning som är straffbar enligt lag allt spridande av idéer grundade på rasöverlägsenhet eller rashat, uppmaning till rasdiskriminering, liksom alla våldshandlingar eller uppmaning till sådana handlingar mot en viss ras eller en grupp av personer av annan hudfärg eller annat etniskt ursprung och även lämnande av stöd i någon form till rasistiska aktiviteter, inklusive finansiering av sådana aktiviteter
- b. olagligförklara och förbjuda organisationer samt organiserad propaganda och all annan propaganda som främjar och uppmanar till rasdiskriminering, samt förklara deltagande i sådana organisationer eller i sådan verksamhet som brottslig gärning som är straffbar enligt lag, samt
- c. inte tillåta offentliga myndigheter eller offentliga institutioner, vare sig nationella eller lokala, att främja eller uppmana till rasdiskriminering.

Staterna ska även beakta de principer som skyddas i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och de rättigheter som uttryckligen anges i artikel 5 i konventionen. Detta innebär framför allt att principerna om yttrande- och föreningsfrihet inte får inskränkas. Enligt punkt a ska konventionsstaterna för att uppfylla skyldigheten i artikeln kriminalisera spridande av idéer som grundas på rasöverlägsenhet eller rashat, uppmaning till rasdiskriminering, våldshandling eller uppmaning till sådan handling mot någon ras eller persongrupp av annan hudfärg eller annat etniskt ursprung samt lämnande av stöd åt rasföljelse.

Enligt artikel 5 förbinder sig konventionsstaterna att tillförsäkra envar, utan åtskillnad på grund av ras, hudfärg eller nationellt eller etniskt ursprung, likhet inför lagen särskilt vad avser

- a. rätten till lika behandling inför domstolar och andra rättsvårdande organ
- b. rätten till personlig säkerhet och till skydd från staten mot våld eller kroppsskada orsakad av någon myndighetsperson eller av någon enskild person, grupp eller institution
- c. politiska rättigheter, i synnerhet rätten att delta i val, att rösta och vara valbar, grundat på allmän och lika rösträtt, m.m.
- d. andra medborgerliga rättigheter, bl.a. rätten till åsikt frihet och yttrandefrihet (viii) och rätten till församlingsfrihet och föreningsfrihet i fredligt syfte (ix)

- e. rätten till tillträde till alla platser och serviceinrättningar som är avsedda för allmänheten.

I artikel 6 åtar sig konventionsstaterna att tillförsäkra varje person inom sin jurisdiktion verksamt skydd och verksamma rättsmedel, genom behöriga nationella domstolar och andra statliga institutioner, mot varje rasdiskriminerande handling som kränker hans eller hennes mänskliga rättigheter och grundläggande friheter i strid med konventionen, liksom rätten att hos sådana domstolar föra talan om skadestånd för skada som lidits till följd av sådan diskriminering.

Enligt artikel 7 åtar sig konventionsstaterna att vidta närmare angivna åtgärder för att bekämpa fördomar som leder till rasdiskriminering och att främja förståelse, tolerans och vänskap mellan nationer och mellan rasgrupper eller etniska grupper m.m.

I konventionen finns vidare reglering av upprättande av och val till en kommitté för avskaffande av rasdiskriminering (artikel 8), åtagande för konventionsstaterna att till generalsekreteraren för kommitténs granskning lämna rapporter om de lagstiftningsåtgärder, judiciella åtgärder, förvaltningsåtgärder och andra åtgärder som de har vidtagit för att uppfylla konventionens bestämmelser (artikel 9), kommitténs arbetsordning m.m. (artikel 10), konventionsstaters rätt att anmäla andra konventionsstater som inte följer konventionens bestämmelser samt hantering av sådana ärenden (artikel 11–13) m.m.

Regeringsformen

Enligt 2 kap. 1 § 5 RF är varje medborgare gentemot det allmänna tillförsäkrad föreningsfrihet, dvs. frihet att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Enligt 2 kap. 24 § RF första stycket får mötesfriheten och demonstrationsfriheten begränsas av hänsyn till ordning och säkerhet vid sammankomster eller demonstrationer eller till trafiken. I övrigt får dessa friheter begränsas endast av hänsyn till rikets säkerhet eller för att motverka farsot. Av andra stycket samma paragraf framgår att föreningsfriheten får begränsas endast när det gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung eller annat liknande förhållande.

Brottsbalken

I 16 kap. brottsbalken, som gäller brott mot allmän ordning, finns i 8 § en bestämmelse om hets mot folkgrupp med följande lydelse.

Den som i ett uttalande eller i ett annat meddelande som sprids hotar eller uttrycker missaktning för en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer med anspelning på ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller könsöverskridande identitet eller uttryck, döms för *hets mot folkgrupp* till fängelse i högst två år eller, om brottet är ringa, till böter.

Om brottet är grovt döms för *grov hets mot folkgrupp* till fängelse i lägst sex månader och högst fyra år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om meddelandet haft ett särskilt hotfullt eller kränkande innehåll och spritts till ett stort antal personer på ett sätt som varit ägnat att väcka betydande uppmärksamhet.

Brottet olovlig kårverksamhet regleras i 18 kap. 4 § brottsbalken, som har följande lydelse.

Om någon bildar eller deltar i sammanslutning, som måste anses vara avsedd att utgöra eller med hänsyn till sin beskaffenhet och det ändamål för vilket den är bildad lätt kan utvecklas till ett sådant maktmedel som militär trupp eller polisstyrka och som icke med vederbörligt tillstånd förstärker försvaret eller ordningsmakten, eller ock för sådan sammanslutning tager befattning med vapen, ammunition eller annan dylik utrustning, upplåter lokal eller mark för dess verksamhet eller understödjer den med pengar eller på annat sätt, dömes för *olovlig kårverksamhet* till böter eller fängelse i högst två år.

Brottet landsförräderi regleras i 22 kap. 1 § brottsbalken, som har följande lydelse.

Den som, då riket är i krig,

1. hindrar, missleder eller förräder dem som är verksamma för rikets försvar eller förlöder dem till myteri, trolöshet eller modlöshet,
 2. förräder, förstör eller skadar egendom som är av betydelse för totalförsvaret,
 3. åt fienden anskaffar krigsfolk, egendom eller tjänster, eller
 4. begår annan liknande förrädisk gärning,
- skall, om gärningen är ägnad att medföra avsevärt men för totalförsvaret eller innefattar avsevärt bistånd åt fienden, dömas för *landsförräderi* till fängelse på viss tid, lägst fyra och högst tio år, eller på livstid.

Enligt 29 kap. 2 § 7 brottsbalken ska som försvårande omständighet vid bedömning av en gärnings straffvärde, vid sidan av vad som gäller för varje särskild brottstyp, särskilt beaktas om ett motiv för brottet har varit att kränka en person, en folkgrupp eller en annan sådan grupp av personer på grund av ras, hudfärg, nationellt eller etniskt ursprung, trosbekännelse, sexuell läggning eller annan liknande omständighet.

Enligt en lagkommentar till brottsbalken (Berggren m.fl., Brottsbalken m.m., 10 november 2017, Zeteo) 29 kap., avser bestämmelsen, som infördes 1994, att ett motiv för brottet varit vissa former av kränkning. I förarbetena påpekades att det redan tidigare fanns möjligheter att beakta kränkande motiv som en försvårande omständighet med stöd av bestämmelsen i 29 kap. 1 §. Det ansågs emellertid finnas anledning att tydligare markera att kränkningar av rasistiskt och liknande slag är omständigheter som bör ägnas särskild uppmärksamhet vid bedömningen av en gärnings straffvärde. Den personkrets som skyddas av bestämmelsen motsvarar i första hand samma krets som skyddas av bestämmelsen om hets mot folkgrupp.

I lagkommentaren framhålls att bestämmelsen oftast torde aktualiseras vid brott som riktas mot minoritetsgrupper eller någon som tillhör en sådan grupp, och att som framhålls i förarbetena kan bestämmelsen emellertid tillämpas även om någon eller några angripits av exempelvis det skälet att de är

svenskar. Bestämmelsen sträcker sig också längre än den mot hets mot folkgrupp genom att den också avser kränkningar på grund av någon annan omständighet som liknar de särskilt uppräknade omständigheterna. Som exempel nämns i lagkommentaren att bestämmelsen, enligt vad som uttalas i förarbetena, kan tillämpas vid kränkning på grund av transsexualism och transvestism trots att detta inte är avsett att omfattas av uttrycket sexuell läggning (prop. 2001/02:59 s. 61). För att punkten ska vara tillämplig krävs att avsikten varit att kränka genom själva den åtalade gärningen. Brott som begåtts i avsikt att exempelvis finansiera en rasistisk organisation faller således inte på den grunden under bestämmelsen.

Ordningslagen

Mötes- och demonstrationsfriheten har begränsats genom ordningslagen (1993:1617). Tillstånd till allmän sammankomst får enligt 2 kap. 10 § ordningslagen endast vägras om det är nödvändigt med hänsyn till ordningen eller säkerheten vid sammankomsten eller, som en direkt följd av den, i dess omedelbara omgivning eller med hänsyn till trafiken eller för att motverka epidemi. Enligt 2 kap. 16 § andra stycket ordningslagen får Polismyndigheten meddela de villkor som behövs för att upprätthålla ordning och säkerhet vid sammankomsten eller tillställningen. Det bör påpekas att bristande polisiära resurser inte får ges självständig betydelse vid prövningen av om en sammankomst kan genomföras från ordningssynpunkt. Detta gäller särskilt i fråga om sådana sammankomster som t.ex. demonstrationer. Resursfrågan får lösas inom ramen för gällande bestämmelser om tillkallande av polisförstärkning (Åberg, Ordningslagen, kommentar till 2 kap. 10 §, 1 augusti 2017, Zeteo).

Lagstiftningen om terrorism

Regeringen lämnade i mars 2018 proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning. Förslagen innebar att nästan alla straffbestämmelser i de tre särskilda lagarna (lagen [2002:444] om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, lagen [2003:148] om straff för terroristbrott och lagen [2010:299] om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet) utvidgades. De förslag som gällde nykriminalisering innebar bl.a. att terroristbrottet uppdaterades genom att bl.a. grovt dataintrång lades till bland de brott som under vissa förutsättningar kan vara terroristbrott. Straffansvaret för att utbilda sig för terrorism kom att även omfatta självstudier i exempelvis vapen- och sprängämnestekniker. Straffbestämmelsen om terrorismresor utvidgades så att även terrorismresor till det egna medborgarskapslandet blev straffbara. Kriminaliseringen av terrorfinansieringen blev mer heltäckande. Förslaget syftade i huvudsak till att genomföra EU:s direktiv om bekämpande av terrorism och tilläggsprotokollet till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism. Regeringen föreslog i propositionen att Sverige

skulle tillträda tilläggsprotokollet. Utskottet föreslog att riksdagen skulle anta regeringens förslag (bet. 2017/18:JuU35). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Pågående utrednings- och beredningsarbete

I december 2017 remitterade regeringen departementspromemorian Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation (Ds 2017:62) som innehåller förslag till ändringar i bl.a. rekryteringslagen och finansieringslagen. Utredaren föreslår bl.a. att det ska bli straffbart att delta i en terroristorganisation och att även andra former av samröre med terroristorganisationer ska förbjudas. Utredaren lämnar också förslag om att offentlig uppmaning till att delta eller resa för att delta i en terroristorganisation ska bli straffbart.

Regeringen beslutade lagrådsremissen Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation den 28 februari 2019. I lagrådsremissen föreslås ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen. Det föreslås också att det ska införas ett särskilt straffansvar för den som, utan att delta i en terroristorganisation, har samröre med en sådan organisation. Straffskalan för brotten ska vara fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Det föreslås vidare att försök till de nya brotten ska kriminaliseras. I lagrådsremissen föreslås också att straffet för brottet olovlig värvning ska skärpas och vissa moderniseringar av den straffbestämmelsen. Regeringen har aviserat att en proposition kommer att lämnas i april 2019. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2019.

Lagrådsremissens förslag vilar på premissen att grundlagsskyddet för föreningsfrihet inte omfattar olovlig verksamhet. Lagrådet ansåg inte att det remitterade lagförslaget ska läggas till grund för lagstiftning och anförde sammanfattningsvis följande.

Enligt regeringsformens ordalydelse begränsas inte grundlagsskyddet för föreningsfriheten till att enbart avse lovlig verksamhet. Det förhållandet att den sedan länge befintliga kriminaliseringen av olovlig kärverksamhet har ansetts kräva ett särskilt undantag från skyddet talar starkt mot att ett sådant implicit undantag kan tolkas in i regleringen. Det stöd som finns i förarbetena till regeringsformen för en sådan inskränkning av skyddets räckvidd är vagt och motsägelsefullt. Andra förarbetsuttalanden talar tydligt emot den tolkning som görs i lagrådsremissen. En sådan tolkning riskerar dessutom att göra grundlagsskyddet illusoriskt eftersom det kan ändras genom vanlig lag. Sammanslutningar med olovlig verksamhet har tidigare inte ansetts sakna föreningsfrihetens skydd. Det förhållandet att endast en del av en sammanslutnings verksamhet träffas av kriminaliseringen kan inte anses medföra att grundlagsskyddet faller bort. Enligt Lagrådets bedömning talar därför övervägande skäl för att en kriminalisering av deltagande i en terroristorganisations verksamhet på det sätt som förslagets innebär en begränsning av den grundlagsskyddade föreningsfriheten. En sådan begränsning får ske genom lag endast under

de förutsättningar som framgår av 2 kap. regeringsformen. I ärendet har frågan om sådana förutsättningar föreligger inte aktualiserats.

Den föreslagna straffbestämmelsen om samröre med en terroristorganisation träffas inte av resonemanget angående föreningsfriheten. Förslaget i den delen är emellertid kopplat till kriminaliseringen av deltagande i en sådan organisation.

Mot bakgrund av det anförda finner sig Lagrådet inte kunna tillstyrka att det remitterade förslaget läggs till grund för lagstiftning.

Det pågår även en översyn av den straffrättsliga lagstiftningen för att bekämpa terrorism (Terroristbrottsutredningen). Syftet är enligt regeringen att åstadkomma en ändamålsenlig, effektiv och överskådlig reglering som samtidigt är förenlig med ett väl fungerande skydd för grundläggande fri- och rättigheter. I direktiven till utredningen, som ska redovisa uppdraget senast den 31 januari 2019, anges bl.a. att den föreslagna regleringen bör samlas i ett regelverk (dir. 2017:14). Genom ett tilläggsdirektiv har Terroristbrottsutredningen även fått i uppdrag att överväga och föreslå ändringar i straffskalorna för brott som omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism, i syfte att åstadkomma en höjd straffnivå (dir. 2018:21). Den 21 mars 2018 beslutade regeringen tilläggsdirektiv (dir. 2018:21) till utredningen där utredningstiden förlängdes till den 29 mars 2019. Regeringen beslutade den 5 april 2019 att förlänga utredningstiden ytterligare fram till den 28 juni 2019 (dir. 2019:8).

Regeringen utsåg den 5 juli 2018 en särskild utredare med uppdrag att göra en genomgång av domstolarnas och Justitiekanslerns praxis när det gäller hur straffansvaret för hets mot folkgrupp hittills har tillämpats i fråga om symboler (dir. 2018:61). Den särskilda utredaren ska också ta ställning till om den nuvarande straffrättsliga regleringen av om rasistiska och liknande symboler är ändamålsenligt utformad och överväga behovet av och förutsättningarna för att förtydliga eller komplettera dagens lagstiftning. Uppdraget ska redovisas senast den 31 maj 2019.

En särskild utredare har fått i uppdrag att se över demokrativillkoren i statsbidragsförordningar och tillämpningen av dessa villkor. Syftet med översynen är att säkerställa att allmänna medel går till verksamheter som är förenliga med samhällets grundläggande värderingar så som de formuleras i regeringsformen och i de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Uppdraget ska redovisas senast den 20 juni 2019 (dir. 2018:19).

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2017/18:JuU35 behandlade utskottet proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning. Utskottet avstyrkte i detta sammanhang motioner om att analysera och modernisera bestämmelsen om olovlig kårverksamhet, skärpning av lagstiftningen mot paramilitär träning hos utländska paramilitära grupper, en uppdatering av lagstiftningen om landsförräderi så att den omfattar svenska medborgare som för en terroristorganisations räkning strider mot svenska soldater i en internationell koalition och om att utreda möjligheten att förbjuda organisationer som sysslar

med kriminell verksamhet eller terrorverksamhet. Utskottet hänvisade till att förslagen i den aktuella propositionen innebar att nästan alla straffbestämmelser i terroristbrottslagen, rekryteringslagen och finansieringslagen utvidgas. Vidare hänvisade utskottet till den pågående översynen av den straffrättsliga lagstiftningen för att bekämpa terrorism. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Även i betänkande 2015/16:JuU7, som behandlade skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism, avstyrkte utskottet en motion om att modernisera bestämmelsen om olovlig kårverksamhet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2015/16:86).

Konstitutionsutskottet har tidigare behandlat motionsyrkanden om ett förbud mot bl.a. rasistiska organisationer, senast i betänkande 2017/18:KU34. Utskottet avstyrkte motionsyrkandet med hänvisning till utskottets tidigare ställningstagande, nämligen att bl.a. svårigheterna att upprätthålla grundläggande rättssäkerhetskrav vad gäller förutsebarhet och avgränsning av det straffbara området för med sig att ett förbud mot rasistiska organisationer inte borde införas (s. 33).

Utskottets ställningstagande

När det gäller yrkandena om förbud mot våldsbejakande organisationer uppfattar utskottet dessa som en begäran om att det inom den ram som grundlagen ger ska utredas om det är möjligt att förbjuda sådana organisationer.

Utskottet delar konstitutionsutskottets bedömning att svårigheterna att upprätthålla grundläggande rättssäkerhetskrav vad gäller förutsebarhet och avgränsning av det straffbara området för med sig att ett förbud mot rasistiska eller våldsbejakande organisationer inte ska införas. Utskottet har även avstyrkt ett liknande yrkande i betänkande 2017/18:JuU35. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motionerna 2018/19:396 (SD) yrkande 4, 2018/19:1613 (S), 2018/19:1785 (S) och 2018/19:1971 (S).

När det gäller yrkandena om förbud mot paramilitär träning och översyn av lagstiftningen om landsförräderi och olovlig kårverksamhet konstaterar utskottet att de lagändringar som trädde i kraft den 1 september 2018 innebar att nästan alla straffbestämmelser i terroristbrottslagen, rekryteringslagen och finansieringslagen utvidgades. Det gäller bl.a. straffansvaret för rekrytering, utbildning och finansiering. Vidare kommer Terroristbrottsutredningen, som har haft till uppgift att se över den straffrättsliga lagstiftningen för att bekämpa terrorism, inom kort att lämna ett betänkande. Beredningen pågår när det gäller förslagen i departementspromemorian Ett särskilt straffansvar för deltagande i terroristorganisation (Ds 2017:62). Mot bakgrund av detta vidhåller utskottet sitt tidigare ställningstagande och avstyrker därmed motionerna 2018/19:422 (KD) yrkande 2, 2018/19:528 (L), 2018/19:2454 (KD) yrkandena 6 och 7 och 2018/19:2612 (L) yrkande 6. Utskottet ser heller inga skäl att ställa sig bakom det initiativ som efterfrågas i motion 2018/19:2744 (MP) yrkandena 1 och 2

om att se över ordningslagen och bestämmelsen om hets mot folkgrupp. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet konstaterar att det på flera områden pågår arbeten för att motverka terrorism. Utskottet ser därför inga skäl för ett sådant initiativ som efterfrågas i motion 2018/19:2861 (C) yrkande 28 och avstyrker motionen.

Skärpt straff för terroristbrott

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om höjda straffskalor för terroristbrott och en särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorism.

Jämför reservation 5 (M), 6 (SD) och 7 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17 begär motionärerna ett tillkännagivande om att kraftigt höja straffskalorna – både för normalgraden och för grovt brott – för att exempelvis ta emot utbildning för terroristbrott, för att finansiera en terrorismresa eller finansiera en person eller en sammanslutning av personer som t.ex. begår terroristbrott.

I kommittémotion 2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5 begärs att det ska införas en särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorismresor. Motionärerna framhåller att samma straffskala gäller för finansiering av resa som för själva resan, dvs. fängelse i högst två år. Enligt motionärerna är detta inte rimligt eftersom kriminaliseringen av resan riktar sig mot en enskild persons resa, medan finansieringen kan syfta till att möjliggöra resor för fler personer. När det handlar om finansiering i större skala eller en systematisk form av terrorismresor behöver straffskalan enligt motionärerna ligga betydligt högre.

Tomas Tobé m.fl. (M) begär i motion 2018/19:2880 yrkande 1 ett tillkännagivande om skärpta straffskalor för vissa brott inom terrorismområdet, såsom offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering till terroristbrott, utbildning till terroristbrott, finansiering av terroristbrott och resor i terrorismsyfte.

Bakgrund

Bestämmelser om terroristbrott och brott med anknytning till terrorism finns främst i lagen (2003:148) om straff för terroristbrott (terroristbrottslagen), lagen (2010:299) om straff för offentlig uppmaning, rekrytering och utbildning avseende terroristbrott och annan särskilt allvarlig brottslighet (rekryteringslagen) och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet (finansieringslagen).

Av 2 § terroristbrottslagen framgår följande.

För *terroristbrott* döms den som begår en gärning som anges i 3 §, om gärningen allvarligt kan skada en stat eller en mellanstatlig organisation och avsikten med gärningen är att

1. injaga allvarlig fruktan hos en befolkning eller en befolkningsgrupp,
2. otillbörligen tvinga offentliga organ eller en mellanstatlig organisation att vidta eller att avstå från att vidta en åtgärd, eller
3. allvarligt destabilisera eller förstöra grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturer i en stat eller i en mellanstatlig organisation.

Straffet är fängelse på viss tid, lägst fyra år och högst arton år, eller på livstid.

Är brottet mindre grovt, är straffet fängelse, lägst två år och högst sex år.

Om ett högre lägsta straff för gärningen har föreskrivits i brottsbalken, gäller vad som sägs där i fråga om lägsta straff.

I 3 § terroristbrottslagen anges de gärningar som utgör terroristbrott under de förutsättningar som anges i 2 §. Bland dessa gärningar finns mord (3 kap. 1 § brottsbalken) dråp (3 kap. 2 § brottsbalken), grov misshandel och synnerligen grov misshandel (3 kap. 6 § brottsbalken) människorov (4 kap. 1 § brottsbalken) och olaga frihetsberövande (4 kap. 2 § brottsbalken).

För samtliga brott i rekryteringslagen och finansieringslagen är straffskalan fängelse i högst två år. Med undantag för resa (5 b § rekryteringslagen) och finansiering av sådan resa (3 a § finansieringslagen) finns det för brott enligt dessa lagar också en särskild straffskala för grovt brott, fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Terroristbrottsutredningen har genom ett tilläggsdirektiv fått i uppdrag att överväga och föreslå ändringar i straffskalorna för brott som omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism i syfte att åstadkomma en höjd straffnivå (dir. 2018:21). Uppdraget, som skulle redovisas den 31 januari 2019, har emellertid fått förlängd tid fram till den 29 mars 2019 (dir. 2018:21).

I betänkande 2017/18:JuU35 behandlade utskottet proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning. Utskottet avstyrkte i detta sammanhang motionsyrkanden om kraftigt höjda straffskalor för exempelvis att ta emot utbildning som rör bl.a. terroristbrott och för att resa eller påbörja en terrorismresa, om att införa en särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorismresor och om skärpta straff för vissa brott inom terrorismområdet. Utskottet hänvisade till att regeringen gett Terroristbrottsutredningen i uppdrag att analysera och ta ställning till behovet av att ändra straffskalorna för brott som omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism. Utskottet, som delade regeringens uppfattning att det vid en översyn av lagstiftningen i dess helhet finns en större möjlighet att göra en bred jämförelse mellan samtliga brottstyper i terrorismlagstiftningen, ville inte föregripa den pågående utredningen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Utskottets ställningstagande

Som redovisats ovan har regeringen gett Terroristbrottsutredningen i uppdrag att göra en översyn av den straffrättsliga lagstiftningen på terrorismområdet. Enligt ett tilläggsdirektiv ska utredningen bl.a. överväga och föreslå ändringar i straffskalorna för brott som omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism, i syfte att åstadkomma en höjd straffnivå. Utskottet anser inte att den beredning som pågår bör föregripas och avstyrker därför motionerna 2018/19:134 (SD) yrkande 17, 2018/19:2612 (L) yrkande 5 och 2018/19:2880 (M) yrkande 1.

Kriminalisering av samröre med terroristorganisationer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sju motionsyrkanden om kriminalisering av deltagande och samröre med terroristorganisationer och våldsbejakandeorganisationer och om att upprätta en lista över förbjudna organisationer.

Jämför reservation 8 (M, C, KD, L), 9 (SD) och 10 (M, C).

Motionerna

I flera motioner anförs att olika former av samröre med terroristorganisationer bör kriminaliseras.

Enligt kommittémotion 2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 bör varje form av deltagande i eller stöd till terroristorganisationer kriminaliseras.

I kommittémotion 2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 begärs ett tillkännagivande om att lagstiftning om förbud mot allt samröre med terrorstämplade organisationer skyndsamt ska komma på plats.

I kommittémotion 2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 3 begärs ett tillkännagivande om straffansvar för deltagande i eller stöd till en terroristorganisation.

I kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 29 begärs ett tillkännagivande om att kriminalisera deltagandet i våldsbejakande organisationers verksamhet.

I kommittémotion 2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 begärs ett tillkännagivande om att deltagande i terroristorganisationers verksamhet ska kriminaliseras. I samma motion yrkande 3 begärs att förbudet ska breddas till att även omfatta deltagande i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet.

I motion 2018/19:506 av Joar Forssell (L) yrkande 1 begärs ett tillkännagivande om att Sverige ska upprätta en egen lista över förbjudna

organisationer. Listan ska följa samma kriterier som EU:s och FN:s listor över terrorklassade organisationer och skötas av en domstol.

Bakgrund

Regeringen gjorde i proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning bedömningen att det inte behövdes någon ny lagstiftning med anledning av terrorismdirektivets och tilläggsprotokollets krav på kriminalisering av brott med anknytning till en terroristgrupp. Samtidigt ansåg regeringen att det av andra skäl fanns anledning att överväga att införa ett särskilt straffansvar för den som deltar i en terroristorganisation.

Regeringen beslutade som framgått ovan den 28 februari 2019 om lagrådsremissen Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation. I lagrådsremissen föreslås ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation på ett sätt som är ägnat att främja, stärka eller understödja terroristorganisationen. Det föreslås också att det ska införas ett särskilt straffansvar för den som, utan att delta i en terroristorganisation, har samröre med en sådan organisation. Kriminaliseringen omfattar således deltagande och samröre med inhemska våldsbejakande organisationer förutsatt att dessa är att betrakta som terroristorganisationer enligt den definition av sådana organisationer som finns i lagförslaget. Straffskalan för brotten ska vara fängelse i högst två år eller, om brottet är grovt, fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Det föreslås vidare att försök till de nya brotten ska kriminaliseras. I lagrådsremissen föreslås också att straffet för brottet olovlig värvning ska skärpas och vissa moderniseringar av den straffbestämmelsen. Regeringen aviserade att en proposition kommer att lämnas i april 2019. Lagändringarna skulle då träda i kraft den 1 augusti 2019.

I lagrådsremissen anförs att det vid överväganden om att införa straffansvar för deltagande i en terroristorganisation särskilt måste beaktas rätten till föreningsfrihet så som den kommer till uttryck i 2 kap. 1 § första stycket 5 RF och artikel 11 i Europakonventionen. Regeringen anför vidare (s. 21 f.):

Föreningsfriheten är grundlagsskyddad. Var och en är gentemot det allmänna tillförsäkrad frihet att sluta sig samman med andra för allmänna eller enskilda syften (2 kap. 1 § första stycket 5 regeringsformen). Denna föreningsfrihet innefattar inte bara en frihet att bilda sammanslutningar, utan också en frihet att verka gemensamt inom ramen för en sammanslutning, se Proposition om ändring i regeringsformen (prop. 1975/76:209 s. 144). Föreningsfriheten får enligt 2 kap. 20 § första stycket 1 regeringsformen begränsas genom lag. Vid sidan av de allmänna förutsättningar som gäller för begränsningar av de grundläggande fri- och rättigheterna, gäller enligt 2 kap. 24 § andra stycket regeringsformen att föreningsfriheten får begränsas endast när det gäller sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av en folkgrupp på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande. Genom dessa bestämmelser finns stöd för bl.a. den straffrättsliga regleringen om olovlig kårverksamhet i 18 kap. 4 § brottsbalken.

För att man ska behöva ta ställning till om det är fråga om en tillåten begränsning av föreningsfriheten, måste man emellertid först konstatera att den reglering som föreslås över huvud taget inskränker den grundlagsskyddade föreningsfriheten. I förarbetena till regeringsformen framhålls att avsikten med föreningsfriheten är att ge medborgarna vidsträcktta möjligheter att sluta sig samman för att gemensamt verka i olika syften, och att det knappast är möjligt att göra skillnad mellan olika legitima syften beroende på vilken grad av betydelse dessa kan ha för den fria åsiktsbildningen i samhället. Bestämmelsen kan däremot inte tolkas så att en verksamhet som är brottslig om den bedrivs av en enskild person skulle vara friad från ingrepp om den i stället bedrivs i föreningsform. Vad som är förbjudet är att ställa upp hinder mot att viss i och för sig lovlig verksamhet alls bedrivs genom en sammanslutning (prop. 1975/76:209 s. 112–113).

Lagrådet har yttrat sig över förslaget. Enligt Lagrådets bedömning talar övervägande skäl för att en kriminalisering av deltagande i en terroristorganisations verksamhet på det sätt som förslagits innebär en begränsning av den grundlagsskyddade föreningsfriheten. En sådan begränsning får ske genom lag endast under de förutsättningar som framgår av 2 kap. RF. I ärendet har frågan om sådana förutsättningar föreligger inte aktualiserats. Lagrådet har avstyrkt förslaget.

Från Regeringskansliet har inhämtats att regeringen inte kommer att gå vidare med lagförslaget i den utformning som det hade i lagrådsremissen. Förslaget kommer att arbetas om i ett raskt tempo.

Mot bakgrund av den ovanligt korta genomförandetid som gällde för EU:s direktiv om bekämpande av terrorism och som innebar att alla lagar som genomför direktivet måste vara i kraft senast den 8 september 2018 var det enligt regeringen inte praktiskt möjligt att beakta förslagen i departementspromemorian Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation i lagstiftningsärendet om genomförandet av EU:s direktiv om bekämpande av terrorism (prop. 2017/18:174). Vidare är förslagen i departementspromemorian inte avsedda att ersätta utan att komplettera den befintliga lagstiftningen.

Utskottet har vid beredningen av den ovannämnda propositionen avstyrkt motionsyrkanden om att på olika sätt kriminalisera deltagande i eller samröre med terroristorganisationer och om att upprätta en lista över förbjudna organisationer (bet. 2017/18:JuU35 s. 40 f.). Utskottet hänvisade till att den ovannämnda departementspromemorian Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation bereddades inom Regeringskansliet och att utskottet inte fann skäl att föregripa den pågående beredningen. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det finns ett behov av att kunna ingripa mot deltagande som sådant i en terroristorganisation. Samtidigt konstaterar utskottet att beredningen av departementspromemorian Ett särskilt

straffansvar för deltagande i en terroristorganisation sedan en tid tillbaka pågår inom Regeringskansliet. Regeringen beslutade i februari 2019 om en lagrådsremiss. Som framgår ovan avstyrkte Lagrådet att förslagen i lagrådsremissen skulle läggas till grund för lagstiftning. Enligt Lagrådets bedömning talar övervägande skäl för att en kriminalisering av deltagande i en terroristorganisationens verksamhet på det sätt som föreslås i lagrådsremissen innebär en begränsning i den grundlagsskyddade föreningsfriheten. Sådan begränsning får ske genom lag endast under de förutsättningar som framgår av 2 kap. RF. Lagrådet konstaterar att lagrådsremissen inte tar upp frågan om sådana förutsättningar föreligger. Från Justitiedepartementet har inhämtats att regeringen inte kommer att gå vidare med de förslag som lämnats i lagrådsremissen. Förslagen i den underliggande departementspromemorian är däremot föremål för fortsatt beredning. Ett intensivt arbete pågår, men det går inte i nuläget att säga när ett nytt förslag kommer att lämnas.

Utskottet anser att det är angeläget att en lagstiftning som kriminaliserar deltagande i och samröre med en terroristorganisationens verksamhet kommer på plats. Samtidigt är det viktigt att beakta de synpunkter som Lagrådet anfört. Som framkommit bereds frågan inom Regeringskansliet. Mot denna bakgrund saknas det enligt utskottet anledning för riksdagen att nu göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därmed motionerna 2018/19:134 (SD) yrkande 16, 2018/19:2454 (KD) yrkande 4, 2018/19:2612 (L) yrkande 3 och 2018/19:2880 (M) yrkande 2. Utskottet avstyrker även motion 2018/19:2880 (M) yrkande 3 om att bredda förbudet till att även omfatta deltagande och samröre med inhemska våldsbejakande organisationer och motion 2018/19:2861 (C) yrkande 29 om att kriminalisera deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet. Utskottet noterar att den föreslagna kriminaliseringen omfattar deltagande och samröre med inhemska våldsbejakande organisationer förutsatt att dessa är att betrakta som terroristorganisationer enligt den definition av sådana organisationer som finns i lagförslaget.

Utskottet ser inte heller skäl att ställa sig bakom det förslag som framförs i motion 2018/19:506 (L) yrkande 1 om att upprätta en lista över förbjudna organisationer. Även detta yrkande avstyrks.

Propaganda för terrorism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår tre motionsyrkanden om propaganda för terrorism, rättfärdigande av terroristhandlingar och att hatpredikanter ska hindras från att resa in i Sverige.

Jämför reservation 11 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:134 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 14 begärs ett tillkännagivande om att utreda hur man kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer. I samma motion yrkande 15 föreslår motionärerna att den nuvarande lagstiftningen kompletteras genom att rättfärdigande av terroristhandlingar kriminaliseras. I motionen hänvisas till lagstiftning i Frankrike som möjliggjorde ett gripande av en politiker som uttalade sitt stöd för mordet på en fransk polis i samband med ett terrordåd.

Boriana Åberg (M) begär i motion 2018/19:1004 ett tillkännagivande om att hatpredikanter ska hindras från att resa in i Sverige. Motionären anför att religiösa samfund i Sverige vid upprepade tillfällen har bjudit in utländska predikanter som uppmanar till våld och förtryck mot olika religiösa grupper och minoriteter. Sverige borde, likt Danmark, bannlysa dessa från att resa in i landet med hänvisning till den allmänna ordningen.

Bakgrund

Gällande rätt

I 3 § rekryteringslagen finns en bestämmelse om offentlig uppmaning att begå terroristbrott med följande lydelse.

Den som i ett meddelande till allmänheten uppmanar eller annars söker förleda till särskilt allvarlig brottslighet döms till fängelse i högst två år.

Bestämmelsen om offentlig uppmaning i 3 § rekryteringslagen infördes för att genomföra bestämmelserna om offentlig uppmaning att begå terroristbrott i artikel 5 i terrorismkonventionen samt om offentlig uppmaning till terroristbrott i artiklarna 3.1 a och 3.2 a i terrorismrambeslutet i 2008 års lydelse.

I proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning konstaterade regeringen att det inte behövdes någon ny lagstiftning med anledning av terrorismdirektivets krav på kriminalisering av offentlig uppmaning till terroristbrott. När det särskilt gäller de indirekta former av offentlig uppmaning till terroristbrott som lyfts fram i direktivet framgår det av förarbetena att sådana kan vara straffbara enligt 3 § rekryteringslagen. Där anges att ett förhålligande av brottslighet i vissa fall, på samma sätt som i fråga om oppviglingsbrottet i 16 kap. 5 § brottsbalken, torde kunna anses innebära

att någon uppmanar eller på annat sätt försöker förleda till särskilt allvarlig brottslighet; dock bör det iaktas betydande försiktighet vid bedömning av om ett uttryck för gillande och sympati kan anses innefatta en uppmaning till efterföljd (prop. 2009/10:78 s. 59). Även om direktivets skälskrivningar framstår som mindre återhållsamma än de svenska förarbetsuttalandena kan det enligt regeringen konstateras att det i båda fallen ytterst är fråga om vilka indirekta uttryck som kan anses innebära att någon uppmanar eller på annat sätt försöker förleda till brott (med det svenska uppmaningsbrottets terminologi) eller förespråkar utförandet av brott (med direktivets uttryckssätt) (s. 74 f.).

På det område som skyddas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen är 3 § rekryteringslagen inte tillämplig. En gärning som har begåtts genom något av de medier som omfattas av dessa grundlagar kan emellertid lagföras som uppvigling, som utgör ett tryckfrihetsbrott enligt 7 kap. 4 § 10 tryckfrihetsförordningen (7 kap. 5 § med de redaktionella ändringar som föreslås i prop. 2017/18:49) och ett yttrandefrihetsbrott enligt 5 kap. 1 § första stycket yttrandefrihetsgrundlagen.

I lagrådsremissen Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation föreslås att det ska vara straffbart att offentligt uppmana och rekrytera till deltagande samt att resa utomlands i avsikt att delta i en terroristorganisations verksamhet.

Den nationella strategin mot terrorism

I regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism anförs att något som enligt regeringen kräver särskild uppmärksamhet är extremist- och terroristgruppers användning av internet och sociala medier för att sprida propaganda och annat material som glorifierar och uppmanar till våld, våldsbejakande ideologier och terrorism. Detta leder till att grupperna stärks och att fler personer radikaliserar och rekryteras. Den svenska grundlagen ger ett starkt skydd för yttrandefriheten. De demokratistärkande möjligheter som internet ger måste också värnas. Sverige måste vara rustat för att bemöta propaganda och antidemokratiska budskap även när de sprids på internet eller i sociala medier. Regeringen anser att det bästa sättet att bemöta propaganda för våldsbejakande extremism och terrorism är med kunskap. Statens medieråd har tidigare på uppdrag av regeringen tagit fram ett digitalt utbildningsmaterial i syfte att öka barns och ungas medie- och informationskunnighet och därigenom stärka deras förmåga att ifrågasätta antidemokratiska och våldsbejakande budskap på internet och i sociala medier som uppmanar till hot och våld för en ideologisk sak (s. 10 f.).

Pågående arbete

Det har på EU-nivå under de senaste åren tagits flera initiativ i syfte att olagligt innehåll på internet ska tas bort i större utsträckning. Det har gällt både egenåtgärder av värdtjänstleverantörer och bestämmelser i EU-rättsakter, t.ex.

i direktivet 2017/541 om bekämpande av terrorism. När det gäller egenåtgärder och frivilliga åtgärder har kommissionen dels tagit fram en uppförandekod om hatpropaganda, dels etablerat det s.k. EU Internet Forum när det gäller terrorisminnehåll. Båda dessa initiativ har tagits tillsammans med några av de stora värdtjänstleverantörerna, men många relevanta leverantörer har inte deltagit.

Förslaget till förordning om att förebygga spridning av terrorisminnehåll online presenterades den 12 september 2018. Förslaget handlar om åtgärder av både behöriga myndigheter i medlemsstaterna, unionsmyndigheter, dvs. Europol, och värdtjänstleverantörer. Med värdtjänstleverantörer avses en tjänst online som innebär att innehåll som tillhandahålls av en användare lagras och att innehållet görs tillgängligt för tredje part. Youtube och Facebook är exempel på värdtjänstleverantörer, men förslaget omfattar alla värdtjänstleverantörer oavsett storlek.

Den föreslagna definitionen av terrorisminnehåll omfattar information som uppviglar till, uppmuntrar eller förespråkar utförande av eller bidrag till terroristbrott, ger instruktioner om utförande av sådana brott eller främjar deltagande i en terroristgrupps verksamhet. Definitionen bygger på EU:s terrorismdirektiv (2017/541), men är vidare än det som ska utgöra olika former av straffbar terrorismpropaganda enligt direktivet.

Förslaget innebär bl.a. att behöriga myndigheter kan beordra tjänsteleverantörer att avlägsna terrorisminnehåll från nätet inom en timme.

Ordförandeskapets målsättning är att slutligt kunna anta en förordning innan Europaparlamentet avbryter sitt arbete inför valet i slutet av maj 2019.

Den svenska ståndpunkten till förslaget är i huvudsak att regeringen välkomnar syftet med förslaget till förordning om att förhindra spridningen av terrorisminnehåll online. Regeringen konstaterar dock att förhandlingarna om förslaget kommer att vara förenade med ett antal rättsliga utmaningar.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2017/18:JuU35 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om krav på att kriminalisera rättfärdigande av terrorhandlingar. Utskottet konstaterade att den svenska grundlagen ger ett starkt skydd för yttrandefriheten. Det finns dock begränsningar i yttrandefriheten, t.ex. i fråga om den som uppmanar eller på annat sätt försöker förleda till särskilt allvarlig brottslighet. Utskottet ansåg inte att de skäl som framförts i motionen motiverade ytterligare en begränsning av yttrandefriheten, och utskottet avstyrkte därför motionen (s. 44).

Utskottet avstyrkte i samma betänkande även motionsyrkanden om att förbjuda propaganda för terrorism. Utskottet hänvisade till sitt tidigare ställningstagande i betänkande 2015/16:JuU7, nämligen att de gällande bestämmelserna är väl avvägda och att det bästa sättet att bemöta propaganda för våldsbejakande extremism och terrorism är med kunskap.

Utskottet avstyrkte i detta sammanhang även ett motionsyrkande om att hindra hatpredikanter från att resa in i Sverige. Utskottet hänvisade till vad det anfört om det starka skyddet för yttrandefriheten.

Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser fortfarande att det bästa sättet att bemöta propaganda för terrorism är med kunskap. Som framgår ovan har utskottet tidigare behandlat motionsyrkanden om att kriminalisera rättfärdigande av terroristhandlingar och om att utreda hur man kan förhindra propaganda för terrorism. Utskottet konstaterar att den svenska grundlagen ger ett starkt skydd för yttrandefriheten även om det finns begränsningar, t.ex. i fråga om den som uppmanar eller på annat sätt försöker förleda till särskilt allvarlig brottslighet. Utskottet vidhåller sitt tidigare ställningstagande och anser inte att de skäl som framförs i motionen motiverar ytterligare begränsning. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:134 (SD) yrkandena 14 och 15. Utskottet ser mot samma bakgrund inte heller skäl för det yrkande som framförs i motion 2018/19:1004 (M) om att förhindra hatpredikanter inresa till Sverige och avstyrker även detta motionsyrkande.

Terrorismresor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår ett motionsyrkande om att kriminalisera förberedelse till resa i terrorismsyfte.

Jämför reservation 12 (L).

Motionen

Johan Pehrson m.fl. (L) begär i kommittémotion 2018/19:2612 yrkande 4 att förberedelse till resa i terrorismsyfte ska kriminaliseras.

Bakgrund

Gällande rätt

I 5 b § rekryteringslagen finns en bestämmelse om terrorismresor med följande lydelse.

Till fängelse i högst två år döms den som reser eller påbörjar en resa till ett annat land i avsikt att

1. begå särskilt allvarlig brottslighet eller göra sig skyldig till förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet, eller
2. meddela eller ta del av instruktioner enligt 5 eller 5 a §.

Första stycket gäller inte den som är svensk medborgare och som reser eller påbörjar en resa till Sverige.

I proposition 2017/18:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning gör regeringen bedömningen att försök till terrorismresa är inbyggt i brottskonstruktionen. Regeringen konstaterar att resebrottet genom sin tidiga fullbordanspunkt i praktiken motsvarar instrumentens krav på försökskriminalisering och att det därför inte bör införas något särskilt försöksansvar (s. 65). När det handlar om att förbereda en resa i terrorismsyfte konstateras i propositionen att straffansvaret för finansiering av terrorismresor i praktiken utgör ett slags förberedelsekriminalisering i förhållande till resebrottet. Det är därmed möjligt att använda tvångsmedel när någon finansierar en terrorismresa, även om förberedelse till resa i terrorismsyfte i sig inte är kriminaliserat. Regeringen anför bl.a. följande (s. 65).

Artikel 14.3 i terrorismdirektivet ställer krav på kriminalisering av försök till brott enligt bestämmelserna om resor för terrorismsyfte i artikel 9.1 och artikel 9.2 a. Ett krav på försökskriminalisering finns också i artikel 4.3 i tilläggsprotokollet, liksom i resolution 2178 (2014) som det svenska terrorismresebrottet infördes för att genomföra. Mot bakgrund av den tidiga fullbordanspunkten – brottet fullbordas redan genom att någon påbörjar en resa med den avsikt som krävs – ansåg regeringen att det är svårt att se i vilka straffvärda fall ett försök men inte ett fullbordat brott skulle föreligga. Med hänsyn till detta och till att det skulle kunna försvåra för det förebyggande arbetet gjordes bedömningen att ett särskilt ansvar för försök inte borde införas. Samma bedömning gjordes avseende förberedelse och stämpling till brott (prop. 2015/16:78 s. 40 f.) När propositionen behandlades i riksdagen avlogs ett motionsyrkande om att förberedelse till brottet skulle göras straffbart (bet. 2015/16:JuU17, rskr. 2015/16:143). Regeringen gör ingen annan bedömning än den som tidigare gjorts utan konstaterar att resebrottet genom sin tidiga fullbordanspunkt i praktiken motsvarar instrumentens krav på försökskriminalisering och att något särskilt försöksansvar därför inte bör införas.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet avstyrkte i betänkande 2017/18:JuU35 ett motionsyrkande om att kriminalisera förberedelse till resa i terrorismsyfte (s. 44 f.). Utskottet hänvisade till att det vid tidigare beredning av liknande motionsyrkanden avstyrkt dem med motiveringen att det mot bakgrund av den tidiga fullbordanspunkten (när en resa påbörjats) är svårt att se behov av att kriminalisera försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott (bet. 2015/16:JuU17 och bet. 2016/17:JuU16). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin uppfattning att det mot bakgrund av den tidiga fullbordanspunkten (vid påbörjande av en resa) är svårt att se ett behov av att kriminalisera försök till resa i terrorismsyfte. Utskottet är av den

anledningen inte berett att ställa sig bakom motion 2018/19:2612 (L) yrkande 4 och avstyrker motionsyrkandet.

Finansiering av terrorism

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår två motionsyrkanden om utländsk finansiering av terrorism och uppdrag till Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten om att samverka mot finansiering av terrorism.

Jämför reservation 13 (M) och 14 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5 begärs ett tillkännagivande av att utländsk finansiering av extremism ska förbjudas. Motionärerna anför att det finns stater, stiftelser, organisationer och andra som har ett intresse av att destabilisera Sverige och underminera den svenska ekonomin och med detta syfte finansierar extremistisk verksamhet i Sverige.

I kommittémotion 2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 4 framställs en begäran om att regeringen ska ge Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten ett tydligt uppdrag att löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att komma åt finansiering av terrorism.

Bakgrund

Gällande rätt

Av 3 § finansieringslagen framgår följande.

Till fängelse i högst två år döms den som samlar in, tillhandahåller eller tar emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller med vetskap om att den är avsedd att användas

1. för att begå eller annars medverka till särskilt allvarlig brottslighet eller försök, förberedelse eller stämpling till sådan brottslighet, eller

2. av en person eller en sammanslutning av personer som begår särskilt allvarlig brottslighet eller gör sig skyldig till försök, förberedelse, stämpling eller medverkan till sådan brottslighet.

Om brott som anges i första stycket är grovt, döms till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska det särskilt beaktas om brottet utgjort ett led i en verksamhet som bedrivits i större omfattning eller annars varit av särskilt farlig art.

I ringa fall ska det inte dömas till ansvar.

Enligt finansieringslagen är det straffbart att samla in, tillhandahålla eller ta emot pengar eller annan egendom i syfte att egendomen ska användas eller

med vetskap om att den är avsedd att användas för att begå särskilt allvarlig brottslighet. Försök till ett sådant brott är också straffbelagt.

Av förordningen (2017:675) om ändring i förordningen (2009:92) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism följer att det från den 1 januari 2018 inom Polismyndigheten ska finnas en samordningsfunktion för åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism.

Det svenska systemet mot penningtvätt och finansiering av terrorism utgår väsentligt från internationella åtaganden. I betänkande 2016/17:FiU32 behandlas proposition 2016/17:173 Ytterligare åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism (rskr. 2016/17:341). I propositionen föreslås att lagen (2009:62) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism upphävs och ersätts av en ny lag med samma rubrik. Bestämmelserna i den nya lagen riktar i huvudsak skyldigheter mot fysiska och juridiska personer som utövar finansiell och viss annan verksamhet att förebygga, upptäcka och förhindra penningtvätt och finansiering av terrorism i sin verksamhet. Bestämmelserna syftar till att genomföra Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/849 av den 20 maj 2015 om åtgärder för att förhindra att det finansiella systemet används för penningtvätt eller finansiering av terrorism, om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 648/2012 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/60/EG och kommissionens direktiv 2006/70/EG (fjärde penningtvättsdirektivet) och kompletterar Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/847 av den 20 maj 2015 om uppgifter som ska åtfölja överföringar av medel och om upphävande av förordning (EG) nr 1781/2006. Finansutskottet föreslog att lagen skulle antas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:341). Den nya lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism trädde i kraft den 1 augusti 2017.

Åtgärder mot finansiering av terrorism

I mars 2018 lämnade regeringen ett regeringsuppdrag till Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Tullverket, Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Skatteverket, Centrala studiestödsnämnden och Arbetsförmedlingen att redogöra för tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen som rör finansiering av terrorism, i den del det rör myndigheternas arbete för att säkerställa att undandragna skattemedel inte används för finansiering av terrorism, samt analysera behovet av ytterligare åtgärder för att säkerställa hög effektivitet (Ju2018/01649). Redovisningen skulle särskilt inkludera en beskrivning av hur myndigheterna var för sig och i samverkan arbetar inom det aktuella området. Regeringen gav samtidigt Säkerhetspolisen, Polismyndigheten (Finanspolisen), Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten och Skatteverket i uppdrag att återrapportera med anledning av ett tidigare regeringsuppdrag om att utveckla och stärka samverkan för att arbeta effektivare mot finansiering av terrorism, vilket gavs i maj 2016 (ärende Ju2016/03577/PO) och redovisades i november 2016

(ärende Ju2016/07987/PO). Återrapporteringen skulle särskilt inkludera en beskrivning av de åtgärder som vidtagits och/eller planeras med anledning av uppdraget. Uppdragen redovisades i maj 2018.

Åklagarmyndigheten har i regleringsbrevet för 2019 fått i uppdrag att, när det gäller brott enligt lagen (2014:307) om straff för penningtvättsbrott och lagen (2002:444) om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall, redovisa uppgifter om

- antalet misstänkta personer som har lagförts
- antalet beslut i åtalsfrågan uppdelat på beslut som innebär att åtal har väckts, åtalsunderlåtelse har meddelats, strafföreläggande har utfärdats, åtal inte har väckts på grund av att brott inte kan bevisas respektive åtal inte har väckts av andra skäl
- antalet beslut att inte inleda respektive att lägga ned en förundersökning,
- antalet inkommande och utgående framställningar om internationellt straffrättsligt samarbete
- antalet beslut om penningbeslag, beslag, förvar, kvarstad och förverkande i sådana ärenden
- antalet ärenden om dispositionsförbud uppdelade på fastställda respektive upphävda beslut.

Regeringen överlämnade den 29 mars 2019 en remiss till Lagrådet med förslag som innebär att Länsstyrelsen i Stockholms län ska få möjlighet att ingripa mot advokater, advokatbolag och personer i ett advokatbolags ledning som överträder penningtvättslagen. Advokatsamfundet har sedan tidigare tillsynsansvaret för advokatväsendet. Enligt förslaget ska samfundet – om det finns skäl att överväga beslut om sanktionsavgift eller tillfälligt förbud att ingå i ett advokatbolags ledning – lämna över ärendet till länsstyrelsen för beslut. De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 oktober 2019.

Utländsk finansiering av extremism

Kulturminister Alice Bah Kuhnke förklarade i en interpellationsdebatt den 27 juni 2018 angående utländsk finansiering av moskéer att regeringen inte hade något pågående ärende om att förbjuda sådan finansiering (ip, 2017/18:592).

Kulturministern nämnde i november 2017 i ett svar på en skriftlig fråga angående utländsk finansiering av svenska moskéer (fr. 2017/18:270) följande.

Markus Wiechel har frågat mig om regeringen har någon kontroll över hur omfattande den utländska finansieringen av moskéer är i Sverige och om jag avser att vidta några åtgärder för att förhindra att detta sker framöver?

Det finns i Sverige inte någon laglig skyldighet för en ideell förening att särredovisa varifrån en intäkt kommer. Eftersom denna skyldighet inte finns saknas det uppgifter om omfattningen av utländsk finansiering.

Regeringen avser inte att vidta någon åtgärd i syfte att ålägga ideella föreningar att särredovisa varifrån en intäkt kommer.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet avstyrkte i betänkande 2017/18:JuU35 ett motionsyrkande om att Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten ska ges ett tydligt uppdrag att löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att komma åt finansiering av terrorism. Utskottet anförde bl.a. att det ansåg att Sveriges åtgärder mot finansiering av terrorism, liksom mot penningtvätt, kontinuerligt har förbättrats, men det är viktigt att lagstiftningen fortlöpande ses över och utvecklas. Utskottet såg positivt på regeringens uppdrag till en rad olika myndigheter att redogöra för tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen om finansiering av terrorism m.m. Utskottets förhoppning var att detta kan leda till en fortsatt positiv utveckling på området. Genom regeringsuppdraget ansåg utskottet att motionsyrkandet åtminstone delvis var tillgodosett och avstyrkte detta (s. 48). Utskottet avstyrkte i samma betänkande även ett motionsyrkande om förbud mot utländsk finansiering av terrorism. (s. 46 f.). Riksdagen följde utskottets förslag i båda de frågor som redovisas ovan (rskr. 2017/18:390).

Konstitutionsutskottet har i betänkande 2017/18:KU34 avstyrkt ett motionsyrkande om att utreda hur många svenska trossamfund som tar emot utländska bidrag samt vilka belopp, ändamål och villkor som förekommer (s. 101 f.). Utskottet konstaterade att riksdagen har gjort två tillkännagivanden som rör stöd från staten och kommunerna i Sverige. Våren 2016 föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om att det bör utvecklas metoder och redskap för kommuner för att identifiera samfund och organisationer som inte bör få stöd från det allmänna eftersom de inte lever upp till grundläggande demokrativärderingar; riksdagen följde utskottet (bet. 2015/16:KU4, rskr. 2015/16:136–137). Våren 2017 gjorde riksdagen, efter förslag från konstitutionsutskottet, ett tillkännagivande om att regeringen ska utarbeta en strategi för att säkerställa att verksamheter eller åtgärder som riskerar att stödja radikaliserings-, våldsbejakande extremism eller terrorism inte tilldelas statliga eller kommunala medel (bet. 2016/17:KU23, rskr. 2016/17:294).

Utskottets ställningstagande

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och konstaterar att åtgärderna mot bl.a. finansiering av terrorism har förbättrats men att det är viktigt att lagstiftningen fortlöpande ses över och utvecklas. Utskottet ser positivt på den samordningsfunktion som skapats inom Polismyndigheten och på det arbete som i övrigt pågår för att bekämpa finansiering av terrorism. Mot denna bakgrund ser utskottet inga skäl att ställa sig bakom motion 2018/19:2872 (M) yrkande 4 om myndighetssamverkan. Utskottet ser inte heller nu skäl för det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:2454 (M) yrkande 5 om att förbjuda utländsk finansiering av extremism.

Samverkan mellan myndigheter m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår elva motionsyrkanden om åsiktsregistrering, tillgång till Migrationsverkets asylsystem, myndighetstillhörighet för Center mot våldsbejakande extremism, Kriminalvårdens arbete mot radikaliserings, samverkan och informationsdelning.

Jämför reservation 15 (SD), 16 (SD), 17 (L), 18 (L), 19 (M, C, KD, L), 20 (M), 21 (L), 22 (M, KD) och 23 (SD).

Motionerna

Säkerhetspolisen

I kommittémotion 2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12 begärs ett tillkännagivande om att Säkerhetspolisen ska tillåtas föra register över individer som sympatiserar med en terroristorganisation. I yrkande 21 samma motion begär motionärerna ett tillkännagivande om att Säkerhetspolisen ska ges direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem för att på så sätt kunna utreda möjliga säkerhetshot.

Center mot våldsbejakande extremism

Roger Haddad (L) begär i motion 2018/19:498 yrkande 1 ett tillkännagivande om att ansvaret för den nationella samordningen av arbetet mot våldsbejakande extremism ska sortera under Polismyndigheten. I kommittémotion 2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) begärs i yrkande 1 att myndighetstillhörigheten för det nationella centret mot våldsbejakande extremism ska utvärderas.

Kriminalvårdens arbete mot radikaliserings

I kommittémotion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 32 begärs ett tillkännagivande om förebyggande arbete mot radikaliserings inom Kriminalvården.

Samverkan och sekretess

Adam Marttinen m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2018/19:132 yrkande 24 ett tillkännagivande om att det ska bli lättare att bryta sekretessen när det handlar om information om personer som befinner sig i extremistiska miljöer.

I motion 2018/19:441 av Markus Wiechel m.fl. (SD) begärs att polisen ska ha tillgång till hälso- och sjukvårdsuppgifter i de fall dessa behövs i polisens verksamhet med att bekämpa krigs- eller terroristbrott.

I kommittémotion 2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2 begärs en analys av hur den regionala samordningen mot radikaliserings kan

stärkas. I samma motion yrkande 8 begärs att informationsdelningen mellan bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen när det gäller arbete mot terrorism ska underlättas. Motionärerna anför att det måste vara möjligt för myndigheterna att utbyta information som är av väsentlig betydelse för ett fungerande arbete lokalt mot terrorism och våldsbejakande extremism.

Tomas Tobé m.fl. (M) begär i kommittémotion 2018/19:2880 yrkande 10 att en ny typ av nationell samordningsfunktion införs för att stärka samordningen mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism. I första hand ska uppgiften vara att driva på och se till att relevant lagstiftning används för att bl.a. säkerställa att potentiella terrorister inte får uppehållstillstånd eller medborgarskap. I yrkande 16 samma motion begärs att sekretesslagstiftningen ska ses över. Motionärerna anför att relevant information måste kunna delas mellan olika aktörer i syfte att dessa ska kunna förebygga och förhindra brott i större utsträckning än i dag.

Bakgrund

Offentlighet och sekretess

Gällande rätt

Bestämmelser om behandling av personuppgifter och regler till skydd för den personliga integriteten finns på såväl internationell som nationell nivå. På internationell nivå finns bestämmelser i form av olika internationella konventioner och rekommendationer samt regleringen inom EU. På nationell nivå finns regler dels i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), förkortad OSL, dels i EU:s personuppgiftsförordning, The General Data Protection Regulation (GDPR).

Regler om utlämnande av uppgifter från en myndighet till en annan finns både i OSL och i myndigheternas registerförfattningar. För att myndigheter ska kunna utbyta information krävs dels att informationen inte omfattas av sekretess eller att sekretessen kan brytas, dels att bestämmelser om behandling av personuppgifter i myndigheternas registerförfattningar ger stöd för att uppgifter kan lämnas ut.

Enligt 2 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) har varje svensk medborgare rätt att ta del av allmänna handlingar. Rätten att ta del av allmänna handlingar får begränsas endast om det är påkallat med hänsyn till vissa angivna intressen, bl.a. rikets säkerhet eller dess förhållanden till en annan stat eller mellanfolklig organisation, intresset att förebygga eller beivra brott eller skyddet för en enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden (2 kap. 2 § TF). En sådan begränsning ska anges noga i en bestämmelse i en särskild lag (OSL) eller, om det i visst fall är lämpligare, i en annan lag som den särskilda lagen hänvisar till.

När det gäller sekretess mellan myndigheter bör följande nämnas. OSL reglerar inte bara begränsningarna av rätten att ta del av allmänna handlingar

utan också den tystnadsplikt som gäller i det allmännas verksamhet. Sekretess innebär ett förbud att röja en uppgift, oavsett om det sker genom utlämnande av en handling eller genom att uppgiften röjs muntligen eller på något annat sätt (3 kap. 1 § OSL). Sekretessen innebär således dels handlingssekretess, dels tystnadsplikt. Sekretess gäller såväl mot enskilda som mot andra myndigheter.

En grundläggande princip i OSL är att sekretess som huvudregel inte följer med en uppgift när den lämnas till en annan myndighet. Om en sekretessreglerad uppgift lämnas från en myndighet till en annan gäller sekretess för uppgiften hos den mottagande myndigheten antingen om sekretess följer av en s.k. primär sekretessbestämmelse, som är tillämplig hos den myndigheten, eller om sekretess följer av en bestämmelse om överföring av sekretess. Om ingen av dessa förutsättningar är uppfylld blir uppgiften offentlig hos den mottagande myndigheten. Motsvarande gäller om en myndighet har direktåtkomst till sekretessreglerade uppgifter hos en annan myndighet (7 kap. 2 § OSL). I det fallet gäller dock en generell bestämmelse om överföring av sekretess (11 kap. 4 § OSL).

Syftet med sekretess mellan myndigheter är i första hand att värna den enskildes integritet. Samtidigt har myndigheter behov av att utbyta information med varandra. Sedan länge har det också ansetts vara en självklar princip att myndigheter är skyldiga att samarbeta och bistå varandra i den utsträckning som det kan ske. Principen kommer till uttryck i bl.a. 6 § förvaltningslagen (1986:223) där det föreskrivs att varje myndighet ska hjälpa andra myndigheter inom ramen för den egna verksamheten. Vidare föreskrivs i 6 kap. 5 § OSL att en myndighet på begäran av en annan myndighet ska lämna uppgifter som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd eller det skulle hindra arbetets behöriga gång. Denna föreskrift om informationsskyldighet mellan myndigheter kan ses som en precisering av den allmänna samverkansskyldighet som gäller enligt förvaltningslagen.

För att tillgodose myndigheternas informationsbehov finns i OSL flera undantag från sekretessen mellan myndigheter, s.k. sekretessbrytande bestämmelser. Sådana bestämmelser finns även i andra författningar som OSL hänvisar till eller i form av lag- eller förordningsreglerad uppgiftsskyldighet för en myndighet, då 10 kap. 28 § OSL blir tillämplig. De sekretessbrytande bestämmelserna har utformats efter en intresseavvägning mellan myndigheternas behov av att utbyta uppgifter och det intresse som den aktuella sekretessbestämmelsen avser att skydda.

I OSL finns även sekretessbrytande bestämmelser och undantag från sekretess. Den enskilde kan själv förfoga över sekretess som gäller till skydd för honom eller henne, om inte annat anges i OSL. Sekretess till skydd för den enskilde gäller nämligen enligt 10 kap. 1 § och 12 kap. 1 § OSL som huvudregel inte i förhållande till den enskilde själv. Detta innebär att sekretessbelagda uppgifter som annars inte skulle få lämnas till en myndighet kan överlämnas till en annan myndighet om den enskilde samtycker till uppgiftslämnandet.

Socialnämnden har ett särskilt samverkansansvar, som t.ex. kan gälla polisen och hälso- och sjukvården (5 kap. 1 a § socialtjänstlagen [2001:453]). Ett exempel på myndighetsöverskridande samverkan är arbetet i sociala insatsgrupper för att förebygga att unga fastnar i kriminalitet. Inom dessa grupper samarbetar socialtjänsten med Polismyndigheten och andra berörda myndigheter på kommunal nivå för att hjälpa unga som riskerar att bli kriminella. Syftet är att på individnivå göra det möjligt att samordna hjälp och stöd från berörda myndigheter och övriga aktörer under ledning av socialtjänsten. Informationsutbytet mellan aktörerna möjliggörs till stor del genom samtycke från den enskilde.

Socialtjänsten kan även utan samtycke under vissa förutsättningar föra över information till polisen för att förhindra eller förebygga att en person som är under 21 år begår brott. Enligt 10 kap. 18 a § OSL gäller följande.

Sekretessen enligt 26 kap. 1 § hindrar inte att en uppgift som rör en enskild som inte fyllt tjuogoett år lämnas till Polismyndigheten, om

1. det på grund av särskilda omständigheter finns risk för att den unge kommer att utöva brottslig verksamhet,
2. uppgiften kan antas bidra till att förhindra det, och
3. det med hänsyn till planerade eller pågående insatser för den unge eller av andra särskilda skäl inte är olämpligt att uppgiften lämnas ut.

En uppgift som angår misstanke om ett begånget brott får dock lämnas endast under de förutsättningar som i övrigt anges i denna lag.

Enligt 10 kap. 24 § OSL hindrar sekretess normalt inte att en uppgift som angår misstanke om ett brott lämnas till t.ex. Polismyndigheten, om fängelse är föreskrivet för brottet och påföljden kan antas bli annan än böter. Det gäller dock inte för bl.a. uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess. För sådana uppgifter gäller enligt 10 kap. 23 § OSL i stället ett krav på att det ska röra sig om misstanke om ett brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år. För uppgifter som gäller försök till brott är huvudregeln ett krav på två års fängelse i straffskalan för att de ska få lämnas ut.

Enligt den s.k. generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL får en sekretessbelagd uppgift lämnas till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Detsamma gäller överlämnande av uppgifter mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet.

Vissa sekretessbestämmelser har ansetts särskilt angelägna att upprätthålla gentemot andra myndigheter, t.ex. socialtjänstsekretessen (26 kap. 1–6 §§ OSL). Dessa områden är därför undantagna från generalklausulens tillämpningsområde. En förutsättning för att generalklausulen ska vara tillämplig är att utlämnandet inte strider mot en sådan specialreglering av uppgiftslämnandet i fråga som finns i lag eller förordning.

Enligt 10 kap. 28 § OSL hindrar sekretess inte att en uppgift lämnas till en annan myndighet om uppgiftsskyldighet följer av lag eller förordning.

För Polismyndigheten, Säkerhetspolisen och andra myndigheter finns en särskild bestämmelse om att göra s.k. orosanmälningar till socialtjänsten när

barn far illa (14 kap. 1 § socialtjänstlagen). Denna anmälningsskyldighet bryter sekretessen mellan myndigheter (10 kap. 28 § OSL).

Närmare om informationsutbyte mellan myndigheter

Regeringen lämnade i mars 2018 ett regeringsuppdrag till flera myndigheter, bl.a. Säkerhetspolisen, som ska redogöra för tillämpningen av den nuvarande lagstiftningen om finansiering av terrorism. Uppdraget redovisades den 30 maj 2018.

I proposition 2017/18:36 Ett mer effektivt informationsutbyte vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning föreslår regeringen lagändringar för att få ett mer effektivt informationsutbyte vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning. Lagändringarna, som trädde i kraft den 1 mars 2018, ger Säkerhetspolisen, Försvarets radioanstalt och Försvarmakten möjlighet att, inom ramen för samarbetet vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning, lämna ut uppgifter till varandra elektroniskt genom direktåtkomst. Direktåtkomsten ska inte omfatta fler uppgifter än vad myndigheterna kunde lämna ut till varandra före lagändringarna. Syftet med förslaget är att effektivisera det informationsutbyte som sedan tidigare förekommit inom samarbetet för att skapa bättre förutsättningar för myndigheterna att göra korrekta bedömningar av terrorhot i rätt tid (bet. 2017/18:JuU9, rskr. 2017/18:143).

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1, utg.omr. 4 s. 27) skriver regeringen att Säkerhetspolisen under 2017 fortsatte sitt förebyggande arbete för att förhindra att terroristattentat genomförs i Sverige och att Sverige används som bas för attentatsplanering, rekrytering, finansiering och logistiskt stöd. I det förebyggande arbetet ingår även att motverka att svenskar deltar i terrorism utomlands. Efter dådet på Drottninggatan den 7 april 2017 har samarbetet med underrättelsemyndigheter och brottsbekämpande organ fortsatt att utvecklas.

Utskottet avstyrkte i betänkande 2017/18:JuU35 ett motionsyrkande om att införa en ny sorts samordningsfunktion för att stärka samordningen mellan Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten, Migrationsverket och andra berörda myndigheter. Utskottet ansåg inte att det framkommit någon omständighet som gav riksdagen anledning att ta något sådant initiativ (s. 54).

Pågående utrednings- och beredningsarbete

Regeringen beslutade den 22 juni 2017 att en särskild utredare ska utreda och lämna förslag till förändringar av de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (dir. 2017:75). Syftet är att säkerställa att det finns förutsättningar för ett effektivt och rättssäkert informationsutbyte. (Se även avsnittet Inledning under rubriken Förebyggande av våldsbejakande extremism.) Enligt direktiven ska utredaren bl.a.

- analysera de regler om sekretess och informationsutbyte som gäller för myndigheter och andra aktörer vid samverkan mot terrorism
- kartlägga myndigheternas och aktörernas behov av förbättrade möjligheter att utbyta information och utreda hur behovet ska kunna tillgodoses på ett effektivt och rättssäkert sätt
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget redovisades i augusti 2018 i betänkandet Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism (SOU 2018:65). Utredningen lämnar bl.a. förslag som gäller utlämnande av sekretessbelagd information från Polismyndigheten. Enligt utredningen är generalklausulen och övriga befintliga sekretessbrytande undantag inte tillräckliga för att möjliggöra sådan informationsdelning från Polismyndigheten till kommunala myndigheter inom socialtjänsten som behövs och är befogad i det förebyggande arbetet mot terrorism. Utredningen föreslår därför att det införs ett sekretessbrytande undantag i förhållande till 35 kap. 1 § OSL för att inom ramen för det förebyggande arbetet mot terrorism lämna ut uppgifter till en kommunal myndighet inom socialtjänsten som kan antas behöva uppgifterna i sin verksamhet, om det med hänsyn till omständigheterna inte är olämpligt att uppgifterna lämnas ut. Genom den föreslagna bestämmelsen utvidgas Polismyndighetens möjligheter att lämna ut uppgifter till socialtjänsten om bl.a. vuxnas kopplingar till våldsbejakande extremism och terrorism. Med hjälp av denna information kan socialtjänsten i vart fall erbjuda dessa vuxna hjälp och stöd samt utföra ett uppsökande arbete. Socialtjänsten har också ett gott sekretesskydd för de överlämnade uppgifterna.

I betänkandet föreslås även att det införs en ny sekretessbrytande bestämmelse i 10 kap. OSL som medför att myndigheterna inom socialtjänsten får möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter som angår även misstankar om begångna brott enligt rekryteringslagen och finansieringslagen samt begången förberedelse och stämpling till terroristbrott enligt terroristbrottslagen till Polismyndigheten och Säkerhetspolisen. Utredningen föreslår vidare att den möjlighet myndigheterna inom socialtjänsten tidigare haft att i brottsförebyggande syfte lämna ut uppgifter till Säkerhetspolisen om en enskild som inte har fyllt 21 år med stöd av 10 kap. 18 a § OSL återinförs. Utredningens förslag har remitterats och bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

I maj 2018 redovisades betänkandet Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37). I betänkandet föreslås bl.a. att en ny sekretessbrytande bestämmelse ska införas i 10 kap. 18 b § OSL till förebyggande av allvarlig brottslighet mot person, med innebörd att socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska ha en möjlighet att lämna uppgifter om en enskild till Polismyndigheten. En första förutsättning för att uppgifter ska få lämnas ut enligt förslaget är att det finns en risk för att en person ska begå brott enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken. Riskbedömningen måste grundas på konkreta omständigheter, men det krävs

inte att brottsligheten kan preciseras exakt. Sekretessbelagda uppgifter ska vidare bara få lämnas till polisen om det kan antas ge viss effekt. Uppgifter bör således bara få lämnas till polisen om det kan antas att uppgifterna kan bidra till att förhindra att personen i fråga kommer att begå vissa allvarligare brott mot en person. I enlighet med andra sekretessbrytande regler ska det enligt förslaget inte finnas någon skyldighet för socialtjänsten och hälso- och sjukvården att delge polisen uppgifter i dessa fall. Socialtjänsten och hälso- och sjukvården ska genom en samlad bedömning själva avgöra om det är lämpligt att sekretessen bryts. Enligt utredaren kan en dylik sekretessbrytande bestämmelse också användas vid misstanke om att personer som söker hjälp planerar att utföra terrordåd. Betänkandet har remitterats, och förslaget bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Tidigare utskottsbehandling

Konstitutionsutskottet har i betänkande 2017/18:KU34 avstyrkt motionsyrkanden om lagändringar i syfte att underlätta informationsutbytet mellan de olika aktörerna i arbetet med att förebygga våldsbejakande extremism. Utskottet hänvisade till det pågående utredningsarbetet (s. 85).

Nationellt center mot våldsbejakande extremism

Ett nationellt center mot våldsbejakande extremism har inrättats vid Brå. Brå är en myndighet under Justitiedepartementet som har hand om övrig brottsbekämpning och brottsförebyggande verksamhet.

Det nationella centret har tre huvudsakliga uppgifter.

- insatsteam för handfast operativt stöd till kommuner
- ökad kunskap om extremismens drivkrafter och uttryck
- samordning av nationella insatser.

I samband med beredningen av 2018 års budgetbetänkande behandlade utskottet ett motionsyrkande dels om att den nationella stödfunktionen mot våldsbejakande extremism bör läggas under Polismyndigheten, dels om att inrätta en regional samordningsfunktion inom Polismyndigheten. Utskottet konstaterade att det vid årsskiftet 2017/18 skulle inrättas ett nationellt centrum mot våldsbejakande extremism vid Brå och såg därför inte skäl för det tillkännagivande som efterfrågades (bet. 2017/18:JuU1 s. 88).

Förebyggande arbete mot radikaliserings inom Kriminalvården

Regeringsuppdrag

Regeringen beslutade den 25 juni 2015 att ge Kriminalvården i uppdrag att göra en kartläggning av metoder och arbetssätt som kan användas för att förebygga våldsbejakande extremism bland kriminalvårdens klienter (Ju2015/05232/KRIM). Kartläggningen skulle även omfatta metoder och arbetssätt som kan användas i arbetet med de klienter som redan är anslutna eller på annat sätt har koppling till våldsbejakande extremistiska grupper.

Kriminalvården skulle när den genomförde uppdraget samråda med den nationella samordnaren för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism (Ju2014:18), Brå, Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Socialstyrelsen och Statens institutionsstyrelse samt med relevanta organisationer i det civila samhället.

Kriminalvården lämnade i maj 2016 en redovisning av uppdraget i rapporten Våldsbejakande extremism i Kriminalvården. Redovisningen innehöll en kartläggning av metoder och arbetssätt som kan användas för att förebygga radikaliserings mot våldsbejakande extremism bland klienter i kriminalvården. Av redovisningen framgår hur Kriminalvården kommer att sprida relevanta arbetssätt och metoder inom myndigheten. Av redovisningen framgår också att Kriminalvården då bedömde att klienter som redan var anslutna till, eller på annat sätt hade kopplingar till våldsbejakande extremistiska grupper, förekom i relativt begränsad omfattning. En mindre ökning av redan radikaliserade individer som kommit in i kriminalvården hade noterats. Myndigheten bedömde emellertid att risken för religiös och politisk radikaliserings som leder till våldsbejakande extremism under tiden för straffverkställigheten fortfarande var låg.

Av Kriminalvårdens årsredovisning för 2018 framgår bl.a. följande (s. 79).

Medvetenheten om fenomenet våldsbejakande extremism har överlag förbättrats inom Kriminalvården sedan våren 2017, då ämnet infördes i bland annat grundutbildningen, och genom de särskilda utbildningsinsatser som genomfördes samma år.

Kriminalvården medverkar även till att ta fram ny kunskap inom området. Vi har under 2018 inlett en förstudie om kopplingen mellan våldsbejakande extremism, organiserad brottslighet och annan kriminalitet. Kriminalvården deltar även i DARE-projektet¹, som innefattar datainsamling till en internationell forskningsdatabas och utbildning i ett riskbedömningsverktyg. Verktyget används för närvarande på prov.

Av samma årsredovisning framgår även följande (s. 80).

Att motverka våldsbejakande extremism är ett fortsatt prioriterat område. Målet är att bidra till samhällets arbete att värna demokratin mot våldsbejakande extremism.

Kriminalvårdens arbete med att utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism har under 2018 fortsatt fokuserat på att bygga upp och sprida kunskap om fenomenet. Därutöver har en metod för informationsinhämtning och informations spridning utvecklats och prövats inom underrättelseverksamheten, och månatliga lägesbilder har tagits fram. En särskild delredovisning av regeringsuppdraget² kommer att lämnas den 3 april 2019.

Risken för religiös och politisk radikaliserings som leder till våldsbejakande extremism under tiden i kriminalvård bedöms som fortsatt låg. Kriminalvårdens underrättelsetjänst följer något fler intagna med koppling till våldsbejakande extremism. Med högre beläggning är det svårare att placera dessa åtskilda från varandra. Å andra sidan har

¹ Database and Assessment of Risks of Violent Extremists.

² Ju2016/06988/KRIM och Ju2017/08663/KRIM.

organisationens kunskap och erfarenhet ökat. Det innebär en ökad förmåga att upptäcka klienter som befinner sig i en radikaliseringsprocess.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet har flera gånger tidigare behandlat motioner om Kriminalvårdens arbete mot radikaliserings. I betänkande 2018/19:JuU35 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att införa ett system för att upptäcka och identifiera potentiella terrorister. Utskottet hänvisade till det arbete som pågår inom Kriminalvården när det bl.a. gäller radikaliserings och ansåg inte att det fanns skäl för det efterfrågade tillkännagivandet (s. 49 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Utskottet behandlade i mars 2018 motionsyrkanden om Kriminalvårdens arbete mot radikaliserings (bet. 2017/18:JuU16). Utskottet konstaterade att arbetet med att upptäcka och motverka radikaliserings är en viktig uppgift för Kriminalvården. Utskottet såg positivt på det breddade och förlängda uppdrag som regeringen under hösten 2017 gett till Kriminalvården för att fortsätta att utveckla arbetet med att förebygga radikaliserings och arbetet mot våldsbejakande extremism. Enligt utskottet fick motionärernas önskemål till viss del anses vara tillgodosedda genom det arbete som pågår. Mot denna bakgrund och med hänsyn till det tillkännagivande som riksdagen gjort året före fanns det enligt utskottet inte anledning att ställa sig bakom motionärernas önskemål om ytterligare tillkännagivanden. Utskottet avstyrkte därför de aktuella motionerna. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:184).

Utskottet föreslog våren 2017 ett tillkännagivande till regeringen om att säkerställa Kriminalvårdens arbete mot våldsbejakande extremism (bet. 2016/17:JuU19). Utskottet anförde att det såg positivt på de nya uppdrag som regeringen under hösten 2016 gett myndigheter för att stärka arbetet mot våldsbejakande extremism. Enligt utskottets uppfattning var det angeläget att regeringen såg till att Kriminalvården skyndsamt följde upp och genomförde den ovannämnda kartläggningen av metoder och arbetssätt. Det var också angeläget att regeringen var pådrivande och vidtog åtgärder för att säkerställa att Kriminalvården genomför och prioriterar ett arbete med denna inriktning. Riksdagen biföll utskottets förslag (rskr. 2016/17:203).

Tillgång till asylsystem

Säkerhetspolisen och Migrationsverket har sedan 2015 utvecklat och fördjupat sin samverkan för att öka förmågan att upptäcka potentiella hot. Ett system med automatiserad säkerhetsscreening infördes under 2017, och Säkerhetspolisen har även fått en utökad direktåtkomst till Migrationsverkets utlänningsdatabas. Direktåtkomsten får användas i säkerhetsärenden och potentiella säkerhetsärenden.

I betänkande 2017/18:JuU35 avstyrkte utskottet ett motionsyrkande om att Säkerhetspolisen ska få tillgång till Migrationsverkets asylsystem. Utskottet hänvisade till sitt tidigare ställningstagande vid behandlingen av ett liknande motionsyrkande i betänkande 2016/17:JuU18. Utskottet motiverade då sitt

ställningstagande bl.a. med att frågan utreddes av de båda myndigheternas rättsavdelningar under Justitiedepartementets överinseende. Mot den bakgrunden anförde utskottet att det för tillfället inte var berett att föreslå att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om att Säkerhetspolisen skulle ges direktåtkomst till asylsystemet. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:223).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att Säkerhetspolisen ska få direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och avstyrker därför motion 2018/19:134 (SD) yrkande 21. Utskottet ser inte heller några skäl för ett sådant tillkännagivande om åsiktsregistrering som efterfrågas i samma motion yrkande 12 och avstyrker yrkandet.

Center mot våldsbejakande extremism finns sedan den 1 januari 2018 vid Brå, som är en myndighet under Justitiedepartementet och som har hand om övrig brottsbekämpning och brottsförebyggande verksamhet. Utskottet är inte berett att ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:2612 (L) yrkande 1 om att myndighetstillhörigheten för centret ska utvärderas, eller motion 2018/19:498 (L) yrkande 1 om att centret ska sortera under Polismyndigheten. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet anser att Kriminalvårdens förebyggande arbete mot radikalisering är viktigt men ser mot bakgrund av det arbete som pågår inom Kriminalvården inte skäl för det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:2861 (C) yrkande 32 och avstyrker yrkandet.

Som framgår ovan har utskottet tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att inrätta en ny sorts nationell samordningsfunktion. Utskottet anser att det inte heller nu har framkommit några omständigheter som ger anledning för riksdagen att ta något initiativ i fråga om att införa en sådan samordningsfunktion mellan Säkerhetspolisen, Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket. Utskottet avstyrker därmed motion 2018/19:2880 (M) yrkande 10.

För närvarande bereds de förslag som lämnats i betänkana Informationsutbyte vid samverkan mot terrorism (SOU 2018:65) och Att bryta ett våldsamt beteende – återfallsförebyggande insatser för män som utsätter närstående för våld (SOU 2018:37) inom Regeringskansliet. I det sistnämnda betänkandet föreslås bl.a. en sekretessbrytande bestämmelse som gör det möjligt för socialtjänsten att i vissa fall lämna uppgifter om en enskild till polisen. Utskottet vill inte föregripa den beredning som nu pågår och avstyrker därför motionerna 2018/19:132 (SD) yrkande 24, 2018/19:441 (SD), 2018/19:2612 (L) yrkande 8 och 2018/19:2880 yrkande 16 om att möjliggöra informationsdelning mellan olika myndigheter.

Utskottet ser inte heller skäl för det initiativ som efterfrågats i motion 2018/19:2612 (L) yrkande 2 om en analys av hur den regionala samordningen mot radikaliserings kan stärkas. Motionsyrkandet avstyrks.

Återvändare

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår sex motionsyrkanden om omhändertagande av återvändare, en utökning av arbetet med att jaga terrorister, översyn av lagstiftning om krigsförbrytelser och nationella riktlinjer för att hantera återvändare.

Jämför reservation 24 (SD), 25 (L) och 26 (M).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19 begärs att alla som åker till områden som kontrolleras av terrorister ska omhändertas. Ett liknande förslag framförs även i motion 2018/19:396 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 5.

Johan Pehrson m.fl. (L) begär i kommittémotion 2018/19:2612 yrkande 7 att samtliga personer som återvänder till Sverige efter att ha deltagit i IS eller andra terrorgruppers verksamhet ska utredas för brott.

I motion 2018/19:2795 av Markus Wiechel (SD) yrkande 1 begärs att arbetet med att jaga terrorister och krigsförbrytare ska utökas. Motionären anför att risken är stor att personer som aktivt har deltagit i olika konflikter och nu återvänt till Sverige tillsammans med flyktingströmmarna går fria. I yrkande 2 samma motion begärs att lagstiftningen om krigsförbrytelser ses över.

I kommittémotion 2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. yrkande 5 begärs att nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare tas fram.

Bakgrund

Center mot våldsbejakande extremism

Den 1 januari 2018 inrättades Center mot våldsbejakande extremism vid Brå. Centret ska stärka och utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism genom att ge behovsanpassat stöd till aktörer som i sin verksamhet hanterar frågor om förebyggande av våldsbejakande extremism. Centret ska även samla och sprida kunskap och främja utvecklingen av och verka för en högre grad av effektivitet och samordning i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. I detta arbete har behovet av ett förstärkt stöd till individrelaterade åtgärder gentemot t.ex. avhoppare och återvändare lyfts fram. I april 2018 öppnade centret en stödfunktion för yrkesverksamma

personer som behöver stöd i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Socialstyrelsen har på uppdrag av regeringen tagit fram stöd för socialtjänstens insatser till återvändare och deras familjer (Ju2018/01244/KRIM). Vidare har Statens institutionsstyrelse tagit fram utbildningsmaterial och samtalsstöd för personal som arbetar inom de särskilda ungdomshemmen och missbruksvården (Ju2018/02957/KRIM).

Regeringsuppdrag

I november 2017 gav regeringen Kriminalvården i uppdrag att fortsätta utveckla arbetet med att förebygga radikaliserings och arbetet mot våldsbejakande extremism. För detta har regeringen skjutit till extra resurser till myndigheten. Inom ramen för det breddade regeringsuppdraget ska Kriminalvården utveckla beredskap för att kunna arbeta med återvändare, dvs. individer som har kommit hem från konfliktzoner, som kan komma att bli aktuella inom kriminalvården. Kriminalvården ska också utveckla sin kunskap om vilka olika kopplingar som eventuellt finns mellan våldsbejakande extremism och t.ex. organiserad brottslighet. En annan nyhet är att regeringen vill att Kriminalvården tar initiativ till ett utökat kunskaps- och erfarenhetsutbyte med de nordiska länderna. Uppdraget ska slutredovisas i maj 2020, och ska kompletteras med årliga delredovisningar.

I Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2019 har regeringen gett myndigheten i uppdrag att redovisa antalet misstänkta personer som lagförts och antalet beslut i åtalsfrågan när det gäller terroristbrottslighet samt att beskriva eventuella svårigheter och utmaningar vad gäller att utreda och lagföra terroristbrottslighet. Av Åklagarmyndighetens årsredovisning för 2018 framgår att alla brottsmisstankar om terrorism och finansiering av terrorism hanteras vid Riksenheten för säkerhetsmål. Under 2018 lagfördes en person för terroristbrott, tre personer lagfördes för förberedelse till terroristbrott och sex personer lagfördes för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall (finansieringslagen). Inga negativa åtalsbeslut, åtalsunderlåtelse, strafförelägganden eller beslut om att inte inleda förundersökning fattades. Två beslut fattades under 2018 som innebär att förundersökningar lagts ned. Totalt sex inkommande och utgående framställningar om internationellt straffrättsligt samarbete handlades vid riksenheten vad gäller misstankar om finansiering av terrorism. Under 2018 fattades inge beslut om penningbeslag, förvar, kvarstad och förverkande i sådana ärenden. 2018 fattades 83 beslut om beslag av föremål vid misstankar om brott mot finansieringslagen. Det har inte förekommit något ärende om dispositionsförbud.

Pågående utrednings- och beredningsarbete

Utredningen En nationell samordnare för att värna demokratin mot våldsbejakande extremism föreslår i delbetänkandet Värna demokratin mot våldsbejakande extremism – nationell samordning och kommunernas ansvar

(SOU 2016:92) att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap ska ta över samordningsuppdraget att värna demokratin mot våldsbejakande extremism och att länsstyrelserna får en roll som länsvisa samordnare gentemot kommunerna. Utredningen har lämnat ytterligare två betänkanden, Värna demokratin mot våldsbejakande extremism – Hinder och möjligheter (SOU 2017:110) och Våldsbejakande extremism – En forskarantologi (SOU 2017:67).

Som nämnts ovan beslutade regeringen i februari 2019 om lagrådsremissen Ett särskilt straffansvar för deltagande i en terroristorganisation.

Riksdagens tillkännagivanden

Riksdagen har tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört om att det är viktigt att myndigheter och kommuner har beredskap för att hantera avhoppare som fortfarande förespråkar våldsbejakande ideologier eller som återvänder och misstänks ha begått grova brott utomlands (bet. 2015/16:KU4, rskr. 2015/16:137). Riksdagen har även tillkännagett för regeringen det som utskottet anfört dels om behovet av avhopparverksamhet och om att regeringen bör överväga statlig avhopparverksamhet, dels om behovet av ökad kunskap hos kommunerna, skolan och andra aktörer (bet. 2016/17:KU23, rskr. 2016/17:294). Regeringen anför i 2019 års budgetproposition (prop. 2018/19:1 utg.omr. 4) att flera åtgärder vidtagits för att utveckla arbetet för att individer ska lämna våldsbejakande extremism, bl.a. genom att man tagit initiativ till ökad kunskap, vägledning och information. Män och kvinnor som t.ex. misstänks för att ha begått grova brott utomlands, bör i första hand utredas för brott. Insatser till individer, t.ex. barn och unga som är involverade i våldsbejakande extremism, bör utföras inom ramen för olika statliga och kommunala myndigheters uppdrag (s. 48).

I skrivelse 2017/18:75 redogör regeringen för de åtgärder som har vidtagits bl.a. till följd av ovanstående tillkännagivande. Regeringen nämner bl.a. inrättandet av ett nationellt center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (Brå) och regeringens uppdrag till Kriminalvården att utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism (se ovan). Regeringen uppger vidare att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att ta fram en nationell vägledning för socialtjänstens arbete med enskilda individer och familjer som återvänder från strider för våldsbejakande extremistiska grupper i utlandet (Ku2017/01469/D). Avslutningsvis uppger regeringen att den avvaktar redovisningarna av dess uppdrag innan en bedömning av vidare åtgärder kan göras.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2017/18:JuU35 avstyrkte utskottet yrkanden om att arbetet mot extremism behöver utvecklas genom att staten tar ett större ansvar för att motverka radikaliserings. Utskottet avstyrkte även motionsyrkanden om att samhället måste göra sitt yttersta för att utreda eventuella terroristbrott som

personer som deltagit i terrorgruppers verksamhet utomlands och sedan återvänt till Sverige begått och att en strategi för att hantera återvändarna ska tas fram. Utskottet hänvisade till att lagförslagen i proposition 2018/19:174 En mer heltäckande terrorismlagstiftning utvidgade domsrätten för terroristrelaterade brott. Det föreslås bl.a. att kravet på dubbel straffbarhet inte längre ska omfatta förberedelse och stämpling till terroristbrott. Sammantaget med Åklagarmyndighetens regeringsuppdrag att beskriva eventuella svårigheter och utmaningar vad gäller att utreda och lagföra terroristbrottslighet ansåg utskottet att motionerna i vart fall delvis fick anses tillgodosedda. Utskottet avstyrkte även ett motionsyrkande om att alla som återvänt efter att ha befunnit sig i områden som kontrolleras av terrorister ska omhändertas. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

I betänkande 2016/17:JuU17 avstyrkte utskottet yrkanden om att alla som kommer tillbaka till Sverige från ett terroristkontrollerat område ska häktas så att det kan utredas om de har gjort sig skyldiga till brott. Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2016/17:212). Utskottet har tidigare behandlat yrkanden liknande det nu aktuella, bl.a. våren 2017 (bet. 2016/17:JuU16 s. 61 f.). Utskottet konstaterade då att regeringen i Åklagarmyndighetens regleringsbrev för 2017 hade gett myndigheten i uppdrag att, med anledning av skrivelsen Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (skr. 2014/15:146) och att riksdagen har beslutat om en skärpning av den straffrättsliga lagstiftningen mot terrorism (prop. 2015/16:78 Ett särskilt straffansvar för resor i terrorismsyfte), redovisa vilka åtgärder som har vidtagits för att säkerställa att myndigheten har beredskap att hantera den aktuella brottsligheten i enlighet med regeringens inriktningar i strategin samt att följa upp effekterna av den nya lagstiftningen.

Utskottets ställningstagande

Genom de lagändringar som trädde i kraft den 1 september 2018 i terroristlagstiftningen utvidgades domsrätten för terrorismrelaterade brott. Bland annat togs kravet på dubbel straffbarhet bort när det gäller förberedelse och stämpling till terroristbrott. Sammantaget med Åklagarmyndighetens regeringsuppdrag att beskriva eventuella svårigheter och utmaningar vad gäller att utreda och lagföra terroristbrottslighet anser utskottet att motion 2018/19:2612 (L) yrkande 7 i vart fall delvis får anses vara tillgodosedd. Vidare ser utskottet inte behov av det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:2880 (M) yrkande 15 om att ta fram nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare. Utskottet ser heller inga skäl för det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:2795 (SD) yrkande 2 om att se över lagstiftningen kring krigsförbrytelser. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet har tidigare avstyrkt motionsyrkanden om att omhänderta alla som har befunnit sig i områden som kontrolleras av terrorister. Utskottet har inte ändrat uppfattning i frågan och avstyrker därför motionerna 2018/19:134 (SD) yrkande 19 och 2018/19:396 (SD) yrkande 5. Utskottet avstyrker även

motion 2018/19:2795 (SD) yrkande 1 om ett tillkännagivande om att arbetet med att jaga terrorister och krigsförbrytare ska utökas.

Åtgärder för att förhindra extremistiska grupper verksamhet m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motionsyrkanden om rapporteringsplikt, en haverikommission, polisens befogenheter och utvisningar.

Jämför reservation 27 (M) och 28 (SD).

Motionerna

I motion 2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13 anför motionärerna att Sverige i likhet med Tyskland bör införa löpande rapporteringsplikt till polisen för personer som på sannolika skäl kan misstänkas planera en terrorresa.

I motion 2018/19:276 av Markus Wiechel (SD) begärs att en haverikommission ska tillsättas när Sverige drabbas av terrorattentat.

I motion 2018/19:604 av Åsa Coenraads och Alexandra Anstrell (båda S) begärs ett tillkännagivande om att stärka polisens befogenheter för att bekämpa autonoma grupper framfart.

I kommittémotion 2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11 begärs ett tillkännagivande om att en ordning ska införas som innebär att personer som är medborgare i andra länder och som kan befaras begå terroristbrott ska utvisas. Richard Jomshof (SD) begär i motion 2018/19:2845 yrkande 1 att utländska medborgare med kopplingar till islamistiska terrornätverk ska utvisas med omedelbar verkan med ett livstidsförbud att återvända.

Bakgrund

Arbetet mot terrorism

Grunden för arbetet mot terrorism är regeringens nationella strategi mot terrorism (skr. 2014/15:146). Av strategin framgår att målsättningarna när det gäller att hantera konsekvenserna av ett terroristattentat ska vara dels att snabbt och effektivt kunna ingripa mot och avbryta ett pågående terroristattentat, dels att begränsa samhällskonsekvenserna av ett terroristattentat. I strategin beskrivs polisens insatsverksamhet, Försvarmaktens stöd till polisen, samverkan och koordinering och vilka mål regeringen ska arbeta mot (s. 28 f.). Av Regeringskansliets webbplats framgår att regeringen genomfört eller arbetar med genomförande av samtliga 56 specifika inriktningar i strategin.

Det finns vidare två blocköverskridande överenskommelser mot terrorism som regeringen och de borgerliga partierna slutit, en från december 2015 och en från juni 2017. Av Regeringskansliets webbplats framgår att regeringen har genomfört eller påbörjat arbetet med alla de 29 punkter som slagits fast i de två nämnda överenskommelserna.

Bland de genomförda åtgärderna kan följande nämnas.

- Resursförstärkning av Säkerhetspolisen och Polismyndigheten – För att öka slagkraften i bekämpningen av terrorism och annan grov brottslighet har regeringen genomfört omfattande ekonomiska satsningar på rättsväsendet och särskilt Säkerhetspolisen och Polismyndigheten.
- Säkerställande av polisens insatskapacitet – Polismyndigheten har ökat förmågan att med korta responstider kunna hantera flera terrorattentat samtidigt och under en längre period. Poliser har genom övning fått bättre kunskap i att avbryta pågående dödligt våld, och regeringen har tillfört medel för att förbättra utrustningen för poliser i yttre tjänst.
- Övningar – Försvarsmakten, Polismyndigheten och Säkerhetspolisen har återkommande haft gemensamma övningar av åtgärder vid terroristattentat i Sverige.
- Utökad internationellt polissamarbete – Ny lagstiftning möjliggör operativt polissamarbete med EU-staters insatsstyrkor för att bekämpa terrorism, om behov skulle uppstå. Dessutom har Sverige och Norge undertecknat en överenskommelse som kommer att innebära att svensk polis kan samarbeta med norska insatsstyrkor på samma sätt som med EU-staters insatsstyrkor.
- Utvecklat arbete vid Säkerhetspolisen och Polismyndigheten – Regeringen har beslutat om ett flertal olika uppdrag för att utveckla arbetet inom myndigheterna och dessas samverkan. Bland annat har Polismyndigheten numera en särskild funktion med ett processansvar för att säkerställa att målen i strategin mot terrorism nås – Nationella taktiska rådet (NTR).
- Stärkt samarbete mellan Säkerhetspolisen och Migrationsverket – Myndigheterna har sedan 2015 utvecklat och fördjupat sin samverkan för att öka förmågan att upptäcka potentiella hot. Ett system med automatiserad säkerhetscreening infördes under 2017, och Säkerhetspolisen har även fått en utökad direktåtkomst till Migrationsverkets utlänningsdatabas. Direktåtkomsten får användas i säkerhetsärenden och potentiella säkerhetsärenden.
- Stärkt åklagarverksamhet – Åklagarmyndigheten har stärkt sin beredskap för att ta hand om utredningar av terroristbrottslighet, och sedan 2015 har Riksenheten för säkerhetsmål, som handlägger dessa ärenden, utökats från tre till fem åklagare. Under 2017 tillsattes också en särskild beredskapsfunktion som aktiveras i händelse av ett attentat.
- Möjlighet att dela information digitalt för Försvarets radioanstalt, Militära underrättelse- och säkerhetstjänsten och Säpo vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning – Regeringen har bidragit till att stärka samarbetet vid Nationellt centrum för terrorhotbedömning genom lagändringar som

innebär att Säkerhetspolisen, Försvarets radioanstalt och Försvarmakten får möjlighet att lämna uppgifter till varandra elektroniskt och genom direktåtkomst.

Sedan 2014 har straffen skärpts för grovt vapenbrott och grovt brott mot tillståndsplikten för explosiva varor (prop. 2017/18:26, bet. 2017/18:JuU8, rskr. 2017/18:65). Straffskärpningarna innebär att den som misstänks för dessa brott i princip alltid ska häktas och att hemliga tvångsmedel, t.ex. avlyssning, får användas mot den som misstänks. Terrorismresor har kriminaliserats. I och med en lagändring som trädde i kraft den 1 september 2018 har straffansvaret för terrorismresor utvidgats så att även terrorismresor till det egna medborgarskapslandet blivit straffbara (prop. 2017/18:174, bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390). Genom nu nämnda lagändringar har även kriminaliseringen av terrorfinansiering blivit mer heltäckande.

Vidare har mottagande av av terroristutbildning kriminaliserats och genom den senast nämnda lagändringen kom straffansvaret även att omfatta självstudier i exempelvis vapen- och sprängämnestekniker. Vidare har missbruk av svenska pass försvårats (prop. 2015/16:81, bet. 2015/16:JuU25, rskr. 2015/16:158).

Under våren 2019 är lagförslag aviserade som kommer att ytterligare bygga ut och förstärka lagstiftningen mot terrorism genom att deltagande i och samreöre med en terroristorganisation ska straffbeläggas. Regeringen kommer också att lämna en proposition med förslag på hur Säkerhetspolisen och Polismyndigheten kan ta emot underrättelser från signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet parallellt med en pågående förundersökning. En lagrådsremiss beslutades i februari 2018. Arbete pågår även med ett förslag om att inrätta ytterligare ett hemligt tvångsmedel, hemlig dataavläsning. En proposition är aviserad till september 2019. För att lösa datalagringsfrågan, som är viktig ur ett terroristbekämpningsperspektiv, kommer propositionen Datalagring vid brottsbekämpning – anpassningar till EU-rätten att lämnas i april 2019.

Regeringen har också gett en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Syftet är att åstadkomma en ändamålsenlig, effektiv och överskådlig reglering som samtidigt är förenlig med ett väl fungerande skydd för grundläggande fri- och rättigheter (dir. 2018:49). I uppdraget ingår att utreda hur kontrollen av personer som bedöms utgöra säkerhetshot kan förstärkas, t.ex. genom elektronisk övervakning. Uppdraget ska, i den del som avser uppdraget att föreslå en förlängning av tidsgränsen för verkställighetsförvar enligt lagen om särskild utlänningskontroll, redovisas senast den 28 februari 2019 och i övrigt senast den 31 mars 2020.

Som framgår ovan har ett center mot våldsbejakande extremism inrättats vid Brå.

Polisen och Säkerhetspolisen har fått större anslag. För 2018-2020 rör det sig om över 7 miljarder kronor mer till polisen och över 200 miljoner kronor mer till Säpo.

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) har haft regeringens uppdrag att utvärdera hanteringen av attentatet den 7 april 2017 i Stockholm (Ju2017/05643/SSK). I uppdraget ingick att analysera och bedöma den samlade hanteringen av det initiala händelseförloppet, hanterings inverkan på samhället, kapacitet samt hur spridningen av obekräftade uppgifter och rykten inverkade på hanteringen. Utifrån analysen skulle MSB dra slutsatser för framtida hantering av likartade händelser, större händelser eller om flera händelser inträffar samtidigt. MSB redovisade uppdraget i april 2018 i rapporten Utvärdering av hanteringen av attentatet i Stockholm 7 april 2017. Bland MSB:s viktigaste slutsatser för framtiden kan nämnas att effektiva och samordnade insatser vid händelser med pågående dödligt våld förutsätter aktörsgemensam och systematisk planering, utbildning och övning samt att en effektiv larmkedja behöver säkerställas. MSB:s bedömning är att samhällets samlade hantering av det initiala händelseförloppet i stort fungerade väl. MSB konstaterar att polisen, hälso- och sjukvården samt brandförsvaret responderade snabbt och proaktivt.

Utvisning

Bestämmelser om utvisning på grund av brott finns i 8 a kap. utlänningslagen (2005:716). En utlännning som inte är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om han eller hon döms för ett brott som kan leda till fängelse (1 §). Utvisning får dock ske endast om utlännings dömningen till svårare påföljd än böter och om

- gärningen är av sådant slag och övriga omständigheter är sådana att det kan antas att han eller hon kommer att göra sig skyldig till fortsatt brottslighet här i landet eller
- brottet med hänsyn till den skada, fara eller kränkning som det har inneburit för enskilda eller allmänna intressen är så allvarligt att han eller hon inte bör få stanna kvar.

En utlännning som är EES-medborgare eller familjemedlem till en EES-medborgare får utvisas ur Sverige om de förutsättningar som anges i 1 § är uppfyllda och det sker av hänsyn till allmän ordning och säkerhet (5 §).

I 11 a § lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll finns reglerat under vilka förutsättningar som Migrationsverket på ansökan av Säkerhetspolisen kan besluta om anmälningsplikt. Anmälningsplikt kan komma i fråga om ett beslut om avvisning eller utvisning enligt 8 eller 8 a kap. utlänningslagen inte kan verkställas och det finns sådana omständigheter i fråga om utlännings dömningen som avses i 1 § 1 eller 2.

Rätten kan ex officio ta upp frågan om utvisning, men i praktiken är det upp till åklagaren om frågan om utvisning prövas eller inte.

Enligt en promemoria från Åklagarmyndigheten (rättsPM 2013:5) ska åklagaren vid utredningar som rör allvarlig eller upprepad brottslighet begången av en person som inte är svensk medborgare alltid överväga och ta ställning till frågan om utvisning. Kommer åklagaren fram till att brottsligheten är sådan att utvisning kan komma i fråga, ska åklagaren som regel framställa ett sådant yrkande. Enligt samma promemoria är det inte upp till åklagaren att avgöra om det finns hinder för utvisning på grund av utlänningens anknytning till Sverige, utan den proportionalitets- och skälighetsbedömning som slutligen avgör huruvida den åtalade vid fällande dom ska utvisas bör, i alla fall utom de uppenbara, göras av domstol.

Migrationsminister och biträdande justitieminister Heléne Fritzon besvarade i mars 2018 en skriftlig fråga om utvisning på grund av brott på följande sätt (fr. 2017/18:868).

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser att ta något initiativ för att utvisning på grund av brott ska bli aktuellt i fler fall än i dag.

För att utvisa en person på grund av brott krävs bl.a. att han eller hon döms för en gärning som kan leda till fängelse. Har personen inte tidigare gjort sig skyldig till brott ställs ett större krav på brottets allvar. Normalt krävs att straffvärdet överstiger fängelse ett år.

Det måste finnas en balans mellan de reaktioner ett brott ska medföra och brottets allvar. Det är rimligt att det krävs ett allvarligt brott eller en risk för fortsatt brottslighet för att utvisa någon.

Ordningen är väl avvägd och säkerställer en rimlig proportionalitet mellan brott, påföljd och särskild rättsverkan i form av utvisning. Jag avser därför inte att för närvarande vidta någon åtgärd i frågan.

Migrationsminister och biträdande justitieminister Heléne Fritzon svarade vid samma tidpunkt på en skriftlig fråga om reglerna för utvisning av EU/EES-medborgare (fr. 2017/18:836). Hon gav följande svar.

Tomas Tobé har frågat mig om jag avser vidta någon särskild åtgärd i syfte att se över reglerna för utvisning av EU/EES-medborgare.

Unionsmedborgarskapet ger varje unionsmedborgare en långtgående rätt att uppehålla sig och fritt röra sig inom medlemsstaterna. EU:s rörlighetsdirektiv anger under vilka förutsättningar denna rätt kan inskränkas. För den unionsmedborgare som gör sig skyldig till brott gäller bl.a. att utvisning får ske av hänsyn till allmän ordning och säkerhet. Sverige är i detta avseende bundet av direktivet.

EU-domstolen har vid flera tillfällen prövat innebörden av rörlighetsdirektivet och angett vad som ska krävas för att principen om rätten till fri rörlighet ska få inskränkas. Enligt domstolens rättspraxis ska principen ges en vid tolkning. Undantaget avseende allmän ordning och säkerhet utgör med andra ord en avvikelse från den grundläggande principen. Av EU-domstolens praxis följer vidare att undantaget ska tolkas restriktivt samt att räckvidden av undantag från den fria rörligheten inte kan bestämmas ensidigt av medlemsstaterna.

Jag ser med anledning av detta inget skäl att vidta några särskilda åtgärder i frågan.

Lagen om särskild utlänningskontroll

Särskilda bestämmelser som syftar till att bekämpa terrorism infördes i svensk lagstiftning genom lagen (1973:162) om särskilda åtgärder till förebyggande av vissa våldsdåd med internationell bakgrund. Reglerna syftade till att göra det möjligt att hindra presumtiva terrorister från att komma in eller stanna kvar i Sverige och att skapa utrymme för kontroll i de fall då dessa personer av asylrättsliga skäl inte kan utvisas ur Sverige.

Bestämmelserna har ändrats vid flera tillfällen. Sedan den 1 juli 1991 återfinns de i lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll. Vid lagens tillkomst konstaterades det att särskilda bestämmelser som ger utrymme för att utvisa sådana utläningar som bedöms som farliga med hänsyn till risken för terroristhandlingar fortfarande behövs (prop. 1990/91:118 s. 30).

Enligt lagen ska en utläning kunna utvisas om det är särskilt påkallat av hänsyn till rikets säkerhet eller om det med hänsyn till vad som är känt om personens tidigare verksamhet och övriga omständigheter kan befaras att personen kommer att begå eller medverka till terroristbrott enligt 2 § lagen (2003:148) om straff för terroristbrott eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott. Det krävs inte att personen i fråga tillhör en viss organisation för att lagen om särskild utlänningskontroll ska kunna tillämpas. Lagen kan tillämpas även vid befarad brottslig gärning i en främmande stat.

Om ett utvisningsbeslut inte kan verkställas på grund av att det t.ex. finns risk för dödsstraff eller tortyr i det land som personen ska utvisas till, ska den beslutande myndigheten, efter ett beslut om utvisning enligt lagen, besluta att verkställighet tills vidare inte får ske (inhibition) eller bevilja personen ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Myndigheten får i ett sådant fall besluta om skyldighet för personen att på vissa tider anmäla sig hos Polismyndigheten (anmälningsplikt). Efter ett beslut om utvisning får den beslutande myndigheten även besluta att vissa särskilda bestämmelser om tvångsmedel i spaningssyfte får tillämpas, t.ex. husrannsakan och hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation. Beslut om tvångsmedel i det enskilda fallet fattas av domstol. Ett beslut om anmälningsplikt eller ett beslut om befogenhet att tillämpa tvångsmedelsbestämmelserna är giltigt i högst tre år. Under vissa förutsättningar får domstol efter treårsfristens utgång besluta om fortsatt anmälningsplikt och besluta om fortsatt befogenhet att tillämpa tvångsmedelsbestämmelserna.

Har utläningen beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd ska Migrationsverket ompröva utvisningsbeslutet när uppehållstillståndet löper ut.

Regeringen beslutade den 23 augusti 2018 att ge en särskild utredare i uppdrag att göra en översyn av lagen om särskild utlänningskontroll. Syftet är att åstadkomma en ändamålsenlig, effektiv och överskådlig reglering som samtidigt är förenlig med ett väl fungerande skydd för grundläggande fri- och rättigheter. Utredaren ska även analysera och ta ställning till vissa ändringar och förtydliganden som Säkerhetspolisen har föreslagit av bestämmelser i utlänningslagen (2005:716) och utlänningsförordningen (2006:97) som är viktiga för myndighetens arbete med ärenden om utläningar som har bedömts

utgöra ett säkerhetsshot. Utredaren ska därutöver bedöma hur kontrollen av personer som ansetts utgöra ett säkerhetsshot kan förstärkas, t.ex. genom elektronisk övervakning. Utredaren ska föreslå nödvändiga författningsändringar i de olika regelverken. Uppdraget ska redovisas senast den 31 mars 2020.

Tidigare utskottsbehandling

Utskottet avstyrkte i betänkande 2017/18:JuU35 ett motionsyrkande om att införa löpande rapporteringsplikt till polisen för personer som på sannolika skäl kan misstänkas planera en terrorresa (s. 60).

Utskottet avstyrkte i betänkande 2017/18:JuU14 motioner om obligatorisk prövning av utvisning för vissa brott. Utskottet avstyrkte motionsyrkandena med hänvisning till att det instämde i vad migrationsministern och biträdande justitieministern anfört om att det måste finnas en balans mellan de reaktioner som ett brott ska medföra och brottets allvar (s. 91 f.).

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan har en mängd åtgärder vidtagits för att motverka våldsbejakande grupperns verksamhet och för att lagföra personer som kan misstänkas ha gjort sig skyldiga till terroristbrottslighet. Mot bakgrund av detta ser utskottet för närvarande inte skäl för att ställa sig bakom de yrkanden som efterfrågas i motion 2018/19:276 (SD) om att Sverige ska tillsätta en haverikommission i den händelse att Sverige drabbas av ett terrorattentat och motion 2018/19:604 (S) om att stärka polisens befogenheter för att bekämpa autonoma grupperns framfart. Motionsyrkandena avstyrks.

Utskottet vidhåller sin tidigare inställning och är inte heller nu berett att ställa sig bakom det tillkännagivande som efterfrågas i motion 2018/19:134 (SD) yrkande 13 om löpande rapporteringsplikt för personer som på sannolika skäl kan misstänkas planera en resa i terrorismsyfte. Motionsyrkandet avstyrks.

Utskottets uppfattning är att det måste finnas en balans mellan de reaktioner som ett brott ska medföra och brottets allvar. Det är rimligt att det krävs ett allvarligt brott eller risk för fortsatt brottslighet för att utvisa någon. Som framgått ger även lagen om särskild utlänningskontroll möjlighet att utvisa någon om det är särskilt påkallat med hänsyn till rikets säkerhet eller om det kan befaras att någon kommer att begå eller medverka till terroristbrott. Utskottet vidhåller sin inställning att den nuvarande ordningen är väl avvägd och säkerställer en rimlig proportionalitet mellan brott, påföljd och särskild rättsverkan i form av utvisning. Utskottet avstyrker mot denna bakgrund motionerna 2018/19:2880 (M) yrkande 11 och 2018/19:2845 (SD) yrkande 1.

Internationellt samarbete

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår fem motionsyrkanden om fördjupat samarbete inom Norden, avståndstagande från terrorism och att Sverige bör delta aktivt i internationell samverkan såväl som i europeisk samverkan.

Jämför reservation 29 (SD), 30 (C), 31 (L) och 32 (SD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:134 av Adam Martinen m.fl. (SD) yrkande 23 begärs ett tillkännagivande om ett fördjupat samarbete inom Norden genom att inrätta en årligt återkommande nordisk konferens kring motverkande av våldsbejakande extremism.

I motion 2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkande 9 begärs ett tillkännagivande om att Sverige tydligt ska ta avstånd från och motverka all internationell terrorism och extremism. I samma motion yrkande 10 anförs att internationell samverkan för att motverka terrorism ska stödjas, och i yrkande 11 anförs att internationell samverkan för att motverka resor i syfte att delta i terrorism eller terrorträning ska stödjas.

Johan Pehrson m.fl. (L) anför i motion 2018/19:2612 yrkande 9 att det är av största vikt att Sverige deltar aktivt för att stärka det europeiska samarbetet för att motverka terrorism. I detta har bl.a. Europol en viktig roll. Sverige bör delta operativt i dess satsning på att motverka bl.a. värvning till terroristverksamhet. Ett liknande yrkande framförs även i motion 2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 34.

Bakgrund

Sveriges medverkan i det internationella arbetet mot terrorism

Sverige deltar aktivt i samarbetet inom EU för att möta hotet från terrorism. Rapporter om genomförandet av EU:s strategi för kampen mot terrorism från 2005 lämnas till medlemsstaternas ministrar vid rådet för rättsliga och inrikes frågor. Även riksdagen tar del av dessa rapporter. Sverige deltar även aktivt inom EU för att utveckla det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Under 2017 tillsatte t.ex. kommissionen en högnivåexpertgrupp med representanter från medlemsstaterna med syftet att ta fram förslag om hur EU:s stöd till medlemsländerna ska kunna utvecklas. Under 2018 inrättade kommissionen, utifrån gruppens förslag, en ny struktur för arbetet.

I mars 2014 antog EU:s utrikesministrar en regional strategi för Syrien, Irak och hotet från IS. När det gäller Syrien ersattes strategin i april 2017 av en separat strategi. I juni 2017 antog rådet nya slutsatser om att stärka det externa samarbetet mot terrorism, bl.a. genom ökat samarbete med regionala och

multilaterala aktörer. Stats- och regeringscheferna antog ett särskilt uttalande i februari 2015 om att stärka insatserna för att säkerställa allmänhetens säkerhet, motverka radikaliserings och främja tolerans och icke-diskriminering. I mars 2017 antogs ett nytt straffrättsligt direktiv om att bekämpa terrorism som skulle vara genomfört av medlemsstaterna senast i september 2018 (Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 av den 15 mars 2017 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF, kallat terrorismdirektivet). Sverige har genomfört direktivet, och lagändringarna trädde i kraft den 1 september 2018 (prop. 2017/18:174, bet. 2017/18:JuU35, rskr. 2017/18:390). EU har även beslutat om ytterligare listningar under EU:s sanktionsregimer för att motverka terrorism, både med föregående FN-beslut och självständigt.

Den svenska strategin presenterades, som anförts tidigare, i regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism.

I strategin betonas det internationella samarbetets betydelse. Enligt regeringen är terrorism gränsöverskridande och kan därför inte bekämpas isolerat i en stat. Även om säkerheten i Sverige och för svenska intressen är det primära intresset för den svenska terrorismbekämpningen måste vi också solidariskt arbeta för att skydda internationell säkerhet och mänskliga fri- och rättigheter globalt. I det internationella arbetet ingår att arbeta i konfliktområden och att samarbeta med andra länder för att bekämpa terrorism.

Situationen i omvärlden påverkar hotet mot Sverige. De personer som reser till konfliktområden för att ansluta sig till terroristorganisationer kan utgöra ett hot på platsen som de reser till. De kan också utgöra ett hot när de återvänder eller genom att locka fler personer att ansluta sig till organisationerna. Arbeta för utveckling, säkerhet och frihet från våld är enligt regeringen därför avgörande för att stoppa utvecklingen med utländska terroriststridande. Sverige ska verka aktivt för att både FN och EU ska ta ett större ansvar för att lösa konflikter och ge hjälp åt dem som drabbas. Sverige ska också verka för att EU tar ett större ansvar för säkerhet och utveckling, såväl globalt som i EU:s närområde.

Vidare har EU och dess medlemsstater en skyldighet att skydda alla människor som är bosatta i, uppehåller sig i eller besöker unionen. I juni 2015 antog rådet för rättsliga och inrikes frågor en uppdaterad strategi för EU:s inre säkerhet för 2015–2020. I strategin identifieras arbete mot terrorism som en av tre prioriteringar. Strategin uppmärksammar också att EU:s inre säkerhet i ökande grad är beroende av faktorer utanför unionens gränser. Inom unionen pågår även arbete för att EU ska utveckla en bred strategi för utrikes- och säkerhetspolitiken.

I strategin anges vissa målsättningar i det internationella arbetet. För det första ska det förebyggande arbetet vara i fokus för Sveriges internationella arbete mot terrorism. Det är enligt regeringen också angeläget att stärka det

nordiska samarbetet i dessa frågor då de nordiska länderna har många likheter i hur våra samhällen är organiserade. Under 2015 etablerades därför ett nordiskt nätverk som ska främja samarbete mellan Sverige, Danmark, Norge och Finland i syfte att utbyta kunskap och erfarenheter om det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism.

När det gäller att förhindra terrordåd är målsättningarna att brottsbekämpande myndigheter ska ha goda möjligheter att samarbeta även över nationsgränserna och att den internationella samverkan som finns på området ska fortsätta att stärkas. Myndigheter i olika stater måste kunna samarbeta på ett ändamålsenligt sätt. Svenska myndigheter deltar i flera internationella samarbetsorgan och samarbetar också med brottsbekämpande myndigheter och organ inom EU.

När det slutligen gäller att försvåra terrordåd är målsättningen enligt strategin att standarden för att upprätthålla skydd för individer och minska samhällets sårbarhet för terroristattentat ska vara likvärdiga i EU:s medlemsstater.

I mars 2017 lämnade regeringen en proposition om nya möjligheter till operativt polissamarbete med andra stater till riksdagen (prop. 2016/17:139, bet. 2016/17:JuU27, rskr. 2016/17:273). Av propositionens huvudsakliga innehåll framgår bl.a. följande. Den ökade rörligheten över gränserna och behovet av skydd mot terroristattentat och annan grov brottslighet ställer allt större krav på samarbete mellan brottsbekämpande myndigheter i olika stater. Regeringen föreslår därför att det internationella polissamarbetet utökas genom att bestämmelserna om operativt polissamarbete i två EU-beslut, Prümrådsbeslutet och Atlasrådsbeslutet, genomförs i svensk rätt. Den svenska polisen ska få samarbeta med utländska myndigheter enligt Prümrådsbeslutet genom att ta emot hjälp dels inom ramen för gemensamma insatser, dels vid större evenemang, katastrofer och allvarliga olyckor. Vidare ska polisen få samarbeta med utländska myndigheter enligt Atlasrådsbeslutet genom att ta emot hjälp från utländska särskilda insatsgrupper. Både vid gemensamma insatser enligt Prümrådsbeslutet och vid operationer med särskilda insatsgrupper enligt Atlasrådsbeslutet ska utländska tjänstemän kunna få polisiära befogenheter i Sverige.

Tidigare utskottsbehandling

I betänkande 2017/18:JuU35 behandlade utskottet ett antal yrkanden bl.a. med begäran om tillkännagivanden om vikten av det internationella samarbetet mot terrorism och att Sverige ska delta aktivt i detta arbete. Utskottet konstaterade att Sverige bl.a. genom FN och EU på olika sätt deltar i en omfattande internationell samverkan. Utskottet avstyrkte mot denna bakgrund motionsyrkandena (s. 55 f.). Riksdagen följde utskottets förslag (rskr. 2017/18:390).

Vid utskottets beredning av regeringens skrivelse 2014/15:146 Förebygga, förhindra och försvåra – den svenska strategin mot terrorism (bet.

2015/16:JuU7) betonade utskottet att de internationella samarbetena mot terrorism måste ha hög prioritet. Utskottet delade dock inte regeringens uppfattning att det förebyggande arbetet ska vara i fokus för Sveriges internationella arbete mot terrorism och att det arbetet ska bedrivas inom ramen för FN, utan menade att fokus i första hand borde vara att säkerställa ett bra och fungerande samarbete inom EU. Det var enligt utskottet viktigt att Sverige deltar aktivt för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism. Vidare ansåg utskottet att arbetet på EU-nivå när det gäller frågor om radikaliserings och deltagande i terroristverksamhet behöver fördjupas. Samarbetet inom Europol, som inrättats för att förbättra polisverkan mellan EU:s medlemsländer i syfte att bekämpa bl.a. terrorism, bör förbättras. Utskottet föreslog därför att riksdagen skulle göra ett tillkännagivande till regeringen om inriktningen av det internationella samarbetet i enlighet med det som anförts ovan.

När det gäller möjlighet till internationell samverkan kunde utskottet konstatera att regeringen enligt strategin har som uttalad målsättning att myndigheter ska ha goda förutsättningar att samarbeta över nationsgränserna och att den internationella samverkan som finns på området även i fortsättningen ska stärkas. Det saknades enligt utskottet anledning till sådana tillkännagivanden om internationell samverkan som föreslogs i vissa motionsyrkanden. Riksdagen lade skrivelsen till handlingarna (rskr. 2015/16:86).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar den uppfattning som förs fram i de aktuella motionerna att det internationella samarbetet mot terrorism är viktigt och att Sverige bör delta aktivt i detta arbete. Detta är också en viktig del av den svenska strategin mot terrorism. Som utskottet tidigare konstaterat deltar Sverige också bl.a. inom FN och EU på olika sätt i en omfattande internationell samverkan mot terrorism. I strategin lyfts även det nordiska samarbetet fram. Utskottet vidhåller därför sin tidigare uppfattning att det inte finns anledning för riksdagen att göra några sådana tillkännagivanden som motionärerna efterfrågar. Utskottet avstyrker därför motionerna 2018/19:134 (SD) yrkande 23, 2018/19:1381 (SD) yrkandena 9–11, 2018/19:2612 (L) yrkande 9 och 2018/19:2861 (C) yrkande 34.

Reservationer

1. Paramilitär lagstiftning, punkt 2 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 6.

Ställningstagande

Vi anser att det finns behov av en bättre lagstiftning för att förhindra träning hos utländska paramilitära grupper. Den som genomgår träning utomlands vars syfte är att underminera det svenska samhället bör också kunna straffas för detta. Regeringen bör så snart som möjligt återkomma med ett lagförslag som tillgodoser det nu anförda.

2. Översyn av bestämmelsen om landsförräderi, punkt 3 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 7 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:422 av Christian Carlsson (KD) yrkande 2 och
2018/19:528 av Robert Hannah (L).

Ställningstagande

För den händelse att svenska soldater åkt för att delta i en internationell koalition mot IS kan en situation uppstå där svenska medborgare på IS sida strider mot svenska soldater i den internationella koalitionen. Vår uppfattning är att de personer som strider med IS mot svenska soldater gör sig skyldiga till landsförräderi.

Vi vill därför att regeringen ska tillsätta en utredning med uppdrag att se över hur svenska medborgare som direkt eller indirekt slåss mot svenska soldater, i Sverige eller utomlands, ska kunna dömas för landsförräderi.

3. Olovlig kårverksamhet, punkt 4 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 6.

Ställningstagande

Som en av flera åtgärder för att göra det lättare att lagföra organisering av terrorverksamhet på svensk mark bör en översyn göras av bestämmelsen om olovlig kårverksamhet. Bestämmelsen är gammal och straffskalan är låg. En analys bör göras av behovet att modernisera lagstiftningen.

4. Krafttag för att motverka terrorism, punkt 6 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 28.

Ställningstagande

Radikalisering och terrorism är ett hot mot vårt öppna samhälle och vårt sätt att leva. Den terrorrelaterade verksamheten i Sverige domineras enligt Säkerhetspolisen av aktörer som är motiverade av våldsförjämmande islamistisk extremism, men även andra extremistiska organisationer inom vitmaktmiljön och den autonoma vänstermiljön kan utgöra ett hot. Personer som mördar av politiska skäl eller i religionens namn ska bekämpas. Kraftfulla åtgärder ska vidtas för att motverka terrorism.

Som ett exempel på åtgärder för att motverka terrorism kan följande nämnas. Vid terrordåd skulle polisen ha god hjälp av en nationell polisreserv.

Vidare bör ytterligare åtgärder vidtas när det gäller kriminalisering; t.ex. bör kriminaliseringen av stödjande av terrorism inkludera att skicka pengar eller vapen, att hjälpa till med finansiellt stöd eller att hjälpa terrorgrupper med att ta fram propaganda eller med andra administrativa göromål. Hanteringen av ansökningar om demonstrationstillstånd bör förändras. Det finns en bestämmelse i ordningslagen som gör det möjligt att neka tillstånd till demonstrationer när man vet att det under tidigare demonstrationer förekommit våldsamheter. Denna möjlighet har inte utnyttjats tillräckligt ofta. Regeringen bör vidta åtgärder och komma med förslag som tillgodoser det jag nu anför.

5. Skärpt straff för terroristbrott, punkt 7 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17.

Ställningstagande

I dag framstår straffnivåerna för vissa brott inom terrorismområdet, dvs. de straffnivåer som straffskalorna omfattar, som orimligt låga. Straffskalorna kan inte sägas spegla brottens allvar. Dessutom skulle förändrade straffnivåer även öka förutsättningarna att använda hemliga tvångsmedel och därmed förbättra förutsättningarna att klara upp brotten. Vi anser att straffen bör skärpas väsentligt för exempelvis följande brott inom terrorismområdet: offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering till terroristbrott, utbildning till terroristbrott, finansiering av terroristbrott och resor i terrorismsyfte. När det gäller dessa brott bör spannet för straffnivåerna omfatta fängelse i sex månader till fängelse i fyra år i stället för, som i dag, fängelse i 14 dagar till fängelse i två år.

Vi vill även se en höjning av straffnivåerna för grova brott. Är brotten grova bör det dömas till fängelse i lägst två år och högst tio år, i stället för fängelse i lägst sex månader och högst sex år som gäller i dag. Detta skulle också innebära ett närmande till straffnivåerna i motsvarande lagstiftning i andra jämförbara länder. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag för att skärpa straffen för bl.a. offentlig uppmaning till terroristbrott,

rekrytering till terroristbrott, utbildning till terroristbrott, finansiering av terroristbrott och resor i terrorismsyfte.

6. Skärpt straff för terroristbrott, punkt 7 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 17 och
bifaller delvis motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Vi anser att straffskalorna bör höjas för alla delar som rör terroristbrott, t.ex. att ta emot utbildning i fråga om bl.a. terroristbrott eller att resa eller påbörja en resa till ett annat land än det land där personen är medborgare om avsikten är att begå eller förbereda eller att ge eller ta emot utbildning i fråga om bl.a. terroristbrott.

Straffskalorna för både normalgrad och grovt brott bör höjas kraftigt, både minimistraff och maxstraff. Normalgraden bör kunna ge minst fyra års fängelse, och grovt brott bör kunna inkludera livstids fängelse, framför allt vad gäller finansiering av en person eller en sammanslutning av personer som t.ex. begår terroristbrott. Vi menar att det är rimligt eftersom den som planerar, sköter logistik och finansiering av terrorism i princip kan bära lika stort eller ibland större ansvar än den som faktiskt utför terroristbrottet.

Vi anser även att undantaget för ringa fall bör tas bort. Vi vill också att all finansiering med terrorismsyfte ska vara straffbar, både vad gäller finansiering av en resa och finansiering av en person/sammanslutning av personer.

Regeringen bör snarast återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

7. Särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorism, punkt 8 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 5.

Ställningstagande

Straffbestämmelsen för finansiering av terrorismresa behöver skärpas. Enligt gällande lag gäller för finansiering av en resa samma straffskala som för själva resan, dvs. fängelse i högst två år. Detta förbiser dock att kriminaliseringen av resan riktar sig mot en enskild persons resa, medan finansieringen däremot kan syfta till att möjliggöra resor för fler personer. När det handlar om finansiering i större skala eller systematisk form av terrorismresor behöver straffskalan ligga betydligt högre. Det är därför rimligt att även resefinansieringsbrottet har en särskild straffskala för grova brott på fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Detta gör att straffskalan för grova fall av finansiering av terrorismresor harmoniseras med straffskalan för andra grova fall av finansiering av terroristverksamhet. Regeringen bör snarast återkomma med ett förslag om en särskild straffskala för grova brott som rör finansiering av terrorismresor.

8. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med terroristorganisationer, punkt 9 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Juno Blom (L), Ingemar Kihlström (KD), Josefin Malmqvist (M) och Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 3,
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 29 i denna del och
2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2 och
bifaller delvis motionerna
2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 och
2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

De som deltar i terroristorganisationer medverkar till att underlätta och sprida terrorism. Deltagande i terroristorganisationers verksamhet bör därför kriminaliseras. Sådant deltagande kan vara att hjälpa till med olika stödfunktioner för en terroristorganisation. Det kan handla om att bistå med

materiellvård, transporter och underhåll, matlagning eller någonting annat liknande.

Som framkommit ovan har regeringen, efter det att Lagrådet avstyrkte förslaget om kriminalisering av deltagande i terroristorganisation, uppgett att man inte kommer att gå vidare med förslaget. Det är olyckligt att regeringen inte kunnat ta fram ett förslag som uppfyller regeringsformens krav. Det är därför viktigt att regeringen nu skyndsamt arbetar fram ett nytt lagförslag som tillgodoser det anförda.

9. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med terroristorganisationer, punkt 9 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen bifaller motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 16 och

2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 4 och

bifaller delvis motionerna

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 3,

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 29 i denna del och

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att det svenska rättssystemet uppvisat tydliga brister i samband med att hundratals IS-terrorister har återvänt. I stället för att individerna blir lagförda och frihetsberövade har de fått full tillgång till det svenska samhället, till följd av att de hemskheter de begått utomlands har varit svåra att bevisa.

Hålen i lagstiftningen måste begränsas i största möjliga utsträckning. Vi föreslår därför att varje form av deltagande i eller stöd till terroristorganisationer eller till organisationer som systematiskt använder våld som politisk metod, i eller utanför Sverige, ska straffas som terroristbrott. För detta ändamål ska regeringen upprätta en lista över förbjudna organisationer.

Lagrådet avstyrkte remissen av förslaget om kriminalisering av deltagande i terroristorganisation då man ansåg att förslaget inte var i enlighet med bestämmelserna i regeringsformen. Regeringen har förklarat att man inte kommer att gå vidare med förslaget utan i stället skyndsamt omarbeta det. Vi anser att det är olyckligt att regeringen inte kunnat ta fram ett förslag som uppfyller grundlagens krav. Det är därför viktigt att regeringen nu skyndsamt arbetar fram ett nytt lagförslag som tillgodoser det anförda.

10. Kriminalisering av deltagande i eller samröre med våldsbejakande organisationer, punkt 10 (M, C)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Josefin Malmqvist (M) och Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 29 i denna del och

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 3.

Ställningstagande

Vi vill bredda förbudet mot deltagande och samröre till att även gälla deltagande och samröre med våldsbejakande organisationer. Kravet på att det ska röra sig om en våldsbejakande organisation innebär att det måste röra sig om en sammanslutning av personer som begår allvarlig brottslighet – det handlar i princip om allvarliga hot eller våld mot andra personer. Endast den som deltar i en sådan organisations verksamhet kommer att omfattas av förbudet och därmed kunna dömas för brott. Det kommer alltså att krävas att ett deltagande som tar sig uttryck i någon form av aktivt handlande. Det kan t.ex. handla om att sprida information, värva, utbilda eller samla in pengar för organisationens räkning. Det kommer alltså inte att vara tillräckligt att endast lyssna på ett tal eller närvara vid något annat arrangemang av en våldsbejakande organisation.

11. Kriminalisera propaganda för terrorism, punkt 12 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkandena 14 och 15.

Ställningstagande

Propaganda för terrorism sprids i dag i sociala medier, i religiösa församlingar och i många andra sammanhang. Enligt rekryteringslagen är det förbjudet att

uppmåna till terroristbrott. Vi anser att det finns skäl att utreda hur man på ett mer omfattande plan kan förhindra propaganda för terrorism eller terroristorganisationer, exempelvis där gärningsmannen inte har ett specifikt uppsåt men där oaktsamhet kan vara tillräckligt, eller hur specifika organisationer eller symboler för terrorism kan förbjudas och propaganda för dessa kan kriminaliseras.

Vi menar att man även behöver titta närmare på de som rättfärdigar terrorhandlingar. Frankrike har exempelvis en lagstiftning som nyttjades i samband med det senaste terrordådet för att gripa en politiker för ett vänsterradikalt parti som uttalade stöd för mordet på en fransk polis. Vi anser att ett liknande lagförslag med förbud mot rättfärdigande av terroristhandlingar bör införas i svensk lagstiftning.

Regeringen bör snarast återkomma med förslag som tillgodoser det vi nu har anfört.

12. Kriminalisera förberedelse till terrorismresa, punkt 14 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 4.

Ställningstagande

Vid sidan av de lagändringar som nu bereds inom Regeringskansliet behövs även ny lagstiftning för att göra det möjligt att gå in tidigare för att förhindra en terrorismresa. Om exempelvis en person aktivt insamlar information, hyllar terroristorganisationer på sociala medier och planerar en resa i riktning till ett konfliktområde med utrustning som är avsedd för stridsituation borde rättsväsendet kunna ingripa redan i detta förberedande stadium.

Förberedelse till resa i terrorismsyfte är emellertid inte kriminaliserat. Det är en lucka i lagstiftningen som bör täppas till. Även om bevisföringen är mer komplicerad vad gäller förberedelse till brott är det samtidigt angeläget att kriminaliseringen fyller sitt avsedda syfte att förhindra resor i terrorismsyfte.

Jag delar i och för sig bedömningen att den tidiga fullbordanspunkten för själva brottet gör att en kriminalisering i förfäلتet skulle träffa förhållandevis få situationer, men i de situationerna skulle den å andra sidan vara av stor betydelse. Särskilt gäller detta möjligheten att tillfälligt dra in passet för en person som misstänks för ett brott. Om även förberedelse till terrorismresor

kriminaliseras kan passet eller motsvarande resehandling tillfälligt återkallas för den brottsmisstänkte och en resa därmed hindras i ett tidigare stadium.

Regeringen bör snarast återkomma med ett lagförslag som kriminaliserar förberedelser till resor i terrorismsyfte.

13. Samverkande myndighetskontroller för att motverka finansiering av terrorism, punkt 15 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Det är mycket angeläget att vi, med alla medel vi kan, arbetar för att strypa finansieringen av terrorism och därmed motverka ytterligare terrordåd. En konkret verksamhet som kan leda till att finansiering av terrorism upptäcks är operativ samverkan mellan Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten. Sådan samverkan har redan förekommit vid några tillfällen och har varit till nytta för samtliga medverkande. Regeringen bör ge Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten ett tydligt uppdrag att löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att komma åt finansiering av terrorism. Samverkan mellan nämnda myndigheter ska leda till frekventa gemensamma insatser för att stoppa finansieringen av terrorism.

14. Förbud mot utländsk finansiering, punkt 16 (KD)

av Andreas Carlson (KD) och Ingemar Kihlström (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD) yrkande 5.

Ställningstagande

Finansieringen av terrorism måste förhindras. Samverkan mellan kontrollerande myndigheter som Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten är viktig för att upptäcka bl.a. utländsk finansiering av terrorism. Vi anser att regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som förbjuder utländsk finansiering av extremism.

15. Säkerhetspolisens tillgång till Migrationsverkets asylsystem, punkt 17 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 21.

Ställningstagande

Säkerhetspolisen behöver ha direkt tillgång till Migrationsverkets asylsystem, eftersom Säkerhetspolisen inte hinner utreda den kraftigt ökade mängden av fall av möjliga säkerhetshot som kommer in till myndigheten. En direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem skulle underlätta Säkerhetspolisens arbete.

Vi anser att det ska framgå av lagen att Säkerhetspolisen ska ha direkt tillgång till Migrationsverkets asylsystem. Regeringen bör snarast återkomma med ett sådant lagförslag.

16. Nytt register hos Säkerhetspolisen, punkt 18 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 18 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 12.

Ställningstagande

Polisdatalagen ger Polismyndigheten extra verktyg att arbeta med brottsbekämpning, när det gäller behandling av vissa personuppgifter i underrättelsesyfte. Bestämmelserna om registrering av information om att en viss person sympatiserar med en terroristorganisation är emellertid oklara. Vi anser att det i lag måste förtydligas att Säkerhetspolisen ska få registrera sådan information. Regeringen bör snarast återkomma med ett lagförslag som klargör detta.

17. Ansvaret för Center mot våldsbejakande extremism, punkt 19 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 1 och

bifaller delvis motion

2018/19:498 av Roger Haddad (L) yrkande 1.

Ställningstagande

Den 1 januari 2018 inrättades ett permanent center mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet (Brå). Jag välkomnar att verksamheten har permanentats. Brå är emellertid en expertmyndighet med ansvar för forskning och statistik utan koppling till det dagliga operativa arbetet mot våldsbejakande extremism. Enligt min mening borde den nationella stödfunktionen mot våldsbejakande extremism ha lagts under Polismyndigheten. Man bör emellertid inte i onödan ändra på organisationsstrukturer som nyss inrättats. När tillräcklig tid har gått bör den nuvarande strukturen emellertid utvärderas och en inordning under Polismyndigheten prövas på nytt. Detta ska ges regeringen till känna.

18. Analys av regional samordning, punkt 20 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 20 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 2.

Ställningstagande

Trots ambitiösa satsningar brister det fortfarande i samordningen mellan olika insatser för att förebygga radikaliserings. Det är också alldeles för svårt att få hjälp. Jag anser att en ny funktion bör införas på regional nivå för att ta fram lägesbilder, göra riskbedömningar och samordna de insatser som kan behövas på grund av varningssignaler som har fångats upp av olika samhällsaktörer, som socialtjänst, skola, polis och säkerhetspolis. Med tanke på att känsliga personuppgifter hanteras är det naturligt att denna regionala samordnande funktion ska ligga inom polisen. Det behövs också en fördjupad analys av frågan om hur den regionala samordningen kan stärkas.

Arbetet ska främst bedrivas tillsammans med skolan och socialtjänsten för att förebygga att fler radikaliserar, men också för att förhindra ny rekrytering. Syftet ska vara att tidigt identifiera personer som riskerar att fastna i miljöer där de radikaliserar samt att direkt erbjuda dessa personer råd och stöd.

19. Kriminalvårdens arbete mot radikaliserings, punkt 21 (M, C, KD, L)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Juno Blom (L), Ingemar Kihlström (KD), Josefin Malmqvist (M) och Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 32.

Ställningstagande

Radikaliserings och terrorism är ett hot mot vårt öppna samhälle och vårt sätt att leva. Den terrorrelaterade verksamheten i Sverige domineras enligt Säkerhetspolisen av aktörer som är motiverade av våldsfremjande islamistisk extremism, men även andra extremistiska organisationer inom vitmaktmiljön och den autonoma vänstermiljön kan utgöra ett hot. Personer som mördar av politiska skäl eller i religionens namn ska bekämpas. För att komma till rätta med radikaliserings är det förebyggande arbetet, bl.a. inom kriminalvården, av stor betydelse. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

20. Ny nationell samverkansfunktion, punkt 22 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 10.

Ställningstagande

En ny typ av nationell samordningsfunktion bör införas för att stärka samordningen mellan Polismyndigheten, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism. I första hand ska uppgiften vara att driva på och se till att relevant lagstiftning används för att bl.a. säkerställa att potentiella terrorister inte får uppehållstillstånd eller medborgarskap och att tidigare meddelade uppehållstillstånd återkallas. Det handlar också om att säkerställa att rutiner för effektivt informationsutbyte mellan myndigheterna finns och följs. Regeringen bör skyndsamt återkomma med ett förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

21. Informationsdelning, punkt 23 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 8.

Ställningstagande

De underrättelser polisen får av Säkerhetspolisen behöver komma vidare till lokal nivå. Den information och de lägesbilder som är lämpliga att lämna vidare till den lokala polisen, skolan och socialtjänsten når i dag inte fram. Det innebär problem eftersom detta är samhällsfunktioner som oftast är först med att upptäcka en lokal problematik.

Säkerhetspolisen förmedlar relevant information till Polismyndigheten om personer som återvänt från att ha rest till konfliktområden, men Polismyndighetens interna informationsspridning har inte fungerat tillfredsställande. Information från Säkerhetspolisen till polisen förs inte vidare ned till rätt nivå i organisationen, exempelvis den lokala polisenheten.

Detta är allvarligt och en stor brist i samhällets arbete mot extremister. Dessutom innebär detta även att viktiga myndigheter utanför Säkerhetspolisen och polisen inte får ta del av relevant information. Oavsett om situationen kräver en lagändring eller en ny instruktion i regeringens styrning av myndigheterna är det viktigt att problemet åtgärdas snarast.

För att det förebyggande arbetet ska vara effektivt och framgångsrikt krävs att alla aktörer på lokal nivå samverkar och bidrar till framtagandet av en lokal problembild. Det innebär bl.a. att kommunerna, som har en särskilt viktig roll i det förebyggande arbetet, behöver skaffa sig en egen lägesbild och identifiera de åtgärder som behöver vidtas mot bakgrund av denna.

Utbytet av information fungerar inte heller enhetligt i landet. Om det lokala arbetet på allvar ska kunna bedrivas effektivt krävs att vissa sekretessregler ses över och underlättar för polisen och Säkerhetspolisen att utbyta information. Dessutom måste information kunna delas, inom vissa ramar, mellan Säkerhetspolisen och den lokala socialtjänsten om situationen kräver att samhället ska kunna vidta åtgärder. Detta gäller när det handlar om både personer som är på väg att ansluta sig till terrorgrupper och personer som är återvändare från terrorverksamhet utomlands.

Den 15 augusti 2018 föreslog en särskild utredare lagändringar för att underlätta informationsutbyte mellan bl.a. Polismyndigheten, socialtjänsten och Transportstyrelsen i arbetet mot terrorism (SOU 2018:65). Betänkandet har remissbehandlats. Skyddet för den enskildes integritet gör att sekretessbestämmelserna måste vara starka, men det måste finnas möjlighet för myndigheter att utbyta information som är av väsentlig betydelse för ett fungerande arbete lokalt mot terrorism och våldsbejakande extremism.

Bestämmelser och rutiner för s.k. informationsdelning måste ses över. Detta bör riksdagen tillkännage för regeringen.

22. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 24 (M, KD)

av Andreas Carlson (KD), Johan Forssell (M), Louise Meijer (M), Ingemar Kihlström (KD) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 16 och

bifaller delvis motionerna

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24 och

2018/19:441 av Markus Wiechel m.fl. (SD).

Ställningstagande

Sekretesslagstiftningen bör ses över. Relevant information ska kunna delas mellan olika aktörer för att förebygga och förhindra brott i större utsträckning än i dag. Om exempelvis kommuner ska kunna motarbeta att människor radikaliserar måste kommunerna kunna få del av vissa uppgifter från polisen och Säkerhetspolisen. Detta är också viktigt i arbetet med att ta emot personer som återvänt efter att ha rest till Syrien eller Irak för att ansluta sig till våldsbejakande islamistiska grupperingar. Regeringen bör snarast vidta åtgärder som tillgodoser det vi anfört ovan.

23. Översyn av sekretesslagstiftningen, punkt 24 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 24 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 24 och

bifaller delvis motionerna

2018/19:441 av Markus Wiechel m.fl. (SD) och

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 16.

Ställningstagande

Kommuner får ofta inte ge polisen information som hade varit värdefull för det brottsförebyggande arbetet. Sekretessbarriären är särskilt stark när det gäller personer som fyllt 21 år. Finns det inga konkreta brottsmisstankar kan socialtjänsten i dessa fall inte lämna uppgifter till polisen eller Säkerhetspolisen på samma sätt som om det gällde en yngre individ. Det gör att polisen inte kan få reda på ifall socialtjänsten, i en känd extremistisk miljö, har träffat på en person som visat tydliga tecken på radikalisering eller till och med svurit trohet gentemot en terroristorganisation.

Den generalklausul som finns i offentlighets- och sekretesslagen som gör det möjligt att bryta sekretessen går enligt poliser på fältet ofta inte att använda. Skälet är att det inte är uppenbart att intresset av att uppgiften röjs väger tyngre än det intresse som sekretessen ska skydda.

Vi anser att lagen ska ändras så att det råder klarhet om att det inte är sekretess på uppgifter som rör misstänkta våldsbejakande extremister eller

terrorister. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser det anförda.

24. Omhändertagande av återvändare, punkt 25 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19 och

2018/19:396 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 5 och bifaller delvis motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

Genom att häkta samtliga som återvänder från terrorkontrollerade områden kan polisen få tid på sig att utreda om dessa personer har begått brott eller om de planerar att begå brott. När det gäller rikets säkerhet bör polisen ha goda möjligheter att förhindra framtida katastrofer, även i tider då det råder personal- eller resursbrist.

25. Omhändertagande av återvändare, punkt 25 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anføres i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 7 och avslår motionerna

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 19 och

2018/19:396 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD) yrkande 5.

Ställningstagande

När nu många som deltagit i IS eller andra terrorgruppers verksamhet återvänder till Sverige är det av största vikt att samtliga utreds för brott. Om bevisläget eller andra omständigheter inte gör det möjligt att inleda

förundersökning kan detta inte ske, men utgångspunkten måste vara att rättssamhället gör sitt yttersta för att alla som har begått terroristbrott ska ställas till svars och lagföras i enlighet med rättsstatens principer. Detta bör riksdagen tillkänna för regeringen.

26. Nationella riktlinjer för återvändare, punkt 28 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 15.

Ställningstagande

Ungefär 300 personer bedöms sedan 2012 ha rest från Sverige för att ansluta sig till våldsbejakande islamistiska grupperingar i Syrien och Irak. Av dessa 300 personer har drygt 140 personer återvänt till Sverige. Vi vill att nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare ska tas fram. En utgångspunkt är att alla former av brottslighet ska lagföras och att denna ambition alltid ska komma först. I dag kan Säkerhetspolisen bara kalla återvändare till förhör om det pågår en förundersökning kring ett brott där den som återvänt figurerar i utredningen. I annat fall kan den som återvänder från t.ex. IS-konfliktområden själv välja att träffa Säkerhetspolisen eller inte. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi anfört ovan.

27. Utvisning, punkt 29 (M)

av Johan Forssell (M), Louise Meijer (M) och Josefin Malmqvist (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 29 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M) yrkande 11 och

avslår motion

2018/19:2845 av Richard Jomshof (SD) yrkande 1.

Ställningstagande

Enligt lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll får en utländsk medborgare utvisas ur landet om det är särskilt påkallat av hänsyn till rikets säkerhet eller om det med hänsyn till vad som annars är känt kan befaras att han eller hon kommer att begå eller medverka till terroristbrott eller försök, förberedelse eller stämpling till sådant brott. Om beslut om utvisning fattas enligt denna lag finns flera möjligheter till tvångsmedel som förvar och förordnande om anmälningsplikt. I dag tillämpas denna lag endast ett fåtal gånger per år. Det finns anledning att analysera lagstiftningen och dess tillämpning för att åstadkomma en ordning som innebär att personer som är medborgare i andra länder och som kan befaras begå terroristbrott utvisas. Om utvisning inte är möjligt på grund av verkställighetshinder bör andra åtgärder bli aktuella. Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu har anfört.

28. Rapporteringsplikt, punkt 30 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 30 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 13.

Ställningstagande

Sverige sticker ut jämfört med övriga Europa när det kommer till människor som har rest, eller planerat att resa, för att ansluta sig till en terroristorganisation. Medan resan och förberedelserna inför resan är straffbelagda saknas det ett verktyg för de som befinner sig i riskzonen men där gärningen inte är tillräckligt långt gången för att det ska kunna bedömas som förberedelse till terrorismresa. Vi föreslår därför att man utreder möjligheten att i likhet med Tyskland införa löpande rapporteringsplikt till polisen för personer som på sannolika skäl kan misstänkas planera en terrorresa. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag som tillgodoser det vi nu anfört.

29. Internationell samverkan mot terrorism, punkt 33 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 33 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD) yrkandena 9–11.

Ställningstagande

På senare år har den internationella terrorismen utvecklats till ett högst påtagligt och allvarligt fenomen. Vi vill att Sverige i sin utrikespolitik ska ta tydligare avstånd från och göra allt för att undvika att direkt eller indirekt bidra till terroristernas verksamhet. Det måste alltid vara ett överordnat mål att skydda och försvara dem som kan riskera att falla offer för terrorism och extremism.

I ett läge där flera terroristattacker har genomförts på olika håll i Europa, och där allt fler individer tragiskt nog väljer att stödja terrorism genom aktiviteter i eller utanför Europa, krävs internationell samverkan för att effektivt bemöta detta hot. Detta är viktigt ur flera perspektiv – dels för att inte ytterligare destabilisera regioner som är särskilt hårt drabbade, såsom Syrien och Irak, dels för att lindra det mänskliga lidandet där och dels för att värna säkerheten i Europa och förhindra ytterligare radikaliserings- och risk för nya terroristbrott.

Vi välkomnar de initiativ som tagits av bl.a. EU och Europarådet för att motverka rekryteringen av s.k. foreign fighters men anser dem ändå klart otillräckliga. Med tanke på att den fria rörligheten inom EU också försvårar möjligheten att stoppa terrorister vill vi framhålla vikten av såväl politisk som polisiär samverkan mellan länder. Vi vill se ett återupprättande av effektiva gränskontroller. Det är viktigt att varje land också tar sitt eget ansvar och genomför nödvändiga lagändringar för att stoppa terrorism och terrorismresor.

Regeringen bör vidta åtgärder som tillgodoser det vi nu anför.

30. Europeisk samverkan, punkt 34 (C)

av Jonny Cato Hansson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 34 och
bifaller delvis motion
2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9.

Ställningstagande

EU är en viktig arena för att vi tillsammans ska kunna förstärka arbetet mot terrorism. Satsningarna mot påverkanshot behöver öka både i Sverige och i övriga EU. Det frivilliga samarbetet med internetleverantörer och plattformar för sociala medier för att stoppa falska nyheter och spridande av våldsamt propaganda är också viktigt. EU-länderna kan samarbeta för att motverka terrorattacker, t.ex. genom att dela underrättelser kring potentiellt farliga personer och genom att stoppa vapensmuggling. Överenskommelser behövs kring EU-ländernas skyldighet att informera om vapensmuggling eller radikaliserade personer när andra EU-länder berörs. Detta kräver ökad europeisk samordning. I Europa försvinner varje år enorma summor genom bedrägerier. En del av dessa pengar tvättas för att sedan finansiera terroristorganisationer. För att motverka detta vill jag se en ökad transparens för pengatransaktioner och att det blir obligatoriskt att anmäla vissa cyberbrott, t.ex. mot banker.

Regeringen bör vidta åtgärder för att genom en ökad samverkan inom EU stoppa terrorismen.

31. Europeisk samverkan, punkt 34 (L)

av Juno Blom (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 34 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L) yrkande 9 och
bifaller delvis motion
2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C) yrkande 34.

Ställningstagande

Det är av största vikt att Sverige deltar aktivt för att stärka det europeiska samarbetet för att förebygga, förhindra och lagföra terrorism. Detta handlar både om att bygga ut de institutionella strukturerna för EU:s polisiära samarbete och åklagarsamarbete mot grov och gränsöverskridande brottslighet och om att på nationell nivå hämta hem goda exempel från andra länder. Detta gäller både det förebyggande arbetet, där det är viktigt att lära av

framgångsrika arbeten för att lokalt motverka radikaliserings- och värvning till våldsbejakande rörelser, och underrättelse- och lagföringsverksamheten.

I detta arbete har Europol en viktig roll. Ett av de projekt som Europol nyligen har sjuösatt handlar om att motverka värvning till eller uppbyggnad till stöd för terroristverksamhet via sociala medier. Genom vår avgift till Europol bidrar Sverige till finansiering av detta projekt, men det är viktigt att också operativt delta i satsningen mot bakgrund av dels de problem Sverige har med resande radikaliserade ungdomar, dels vikten av att aktivt bidra i arbetet mot terrorism. Även inom ramen för det starka svenska grundlagsskyddet för yttrandefriheten – som inte ska rubbas – torde det finnas goda möjligheter att delta operativt i europeiska insatser för att kartlägga och motverka terroristorganisationers rekrytering via nätet.

Regeringen bör vidta åtgärder för att tillgodose det jag anför ovan.

32. Fördjupat samarbete inom Norden, punkt 35 (SD)

av Adam Marttinen (SD), Katja Nyberg (SD) och Richard Jomshof (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD) yrkande 23.

Ställningstagande

Extremism, radikaliserings- och terrorism är inte ett lokalt fenomen. Detta har vi sett inte minst i samband med att IS-terrorister från hela Europa rest till Syrien och Irak för att mörda och våldta.

Vi anser att Sverige bör inrätta en årligt återkommande nordisk konferens kring att motverka våldsbejakande extremism. Ett sådant samarbete skulle leda till en bättre terrorberedskap såväl i Sverige som i våra grannländer.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:132 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra det lättare att bryta sekretess i offentlighets- och sekretesslagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:134 av Adam Marttinen m.fl. (SD):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om registrering av att en person sympatiserar med en terrororganisation, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rapporteringsplikt och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett förbud mot propaganda för terrorism och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot rättfärdigande av terrorhandlingar och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att straffa varje form av deltagande i eller stöd till terrororganisationer och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straff för terroristbrott och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om omhändertagande av resenärer från terrorkontrollerade områden och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Säkerhetspolisen direkttillgång till Migrationsverkets asylsystem och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördjupad samverkan inom Norden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:276 av Markus Wiechel (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en haverikommission när Sverige drabbas av ett terrorattentat, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:396 av Markus Wiechel och Jennie Åfeldt (båda SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att förbjuda organisationer som sysslar med kriminell verksamhet eller terrorverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att omhänderta alla som visat sig ha befunnit sig i områden kontrollerade av terrorister och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:422 av Christian Carlsson (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning om att den som strider för eller stöder terrororganisationer ska kunna dömas för landsförräderi och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:441 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge polisen åtkomst till hälso- och sjukvårdsuppgifter i de fall det kan handla om krigs- eller terrorbrott och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:498 av Roger Haddad (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ansvaret för den nationella samordningen av arbetet mot våldsbejakande extremism bör sortera under Polismyndigheten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:506 av Joar Forssell (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en nationell terrorlista och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:528 av Robert Hannah (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda att i 22 kap. brottsbalken införa en ny bestämmelse som innebär att svenska medborgare som strider mot främmande makter som det svenska försvaret militärt stöttar ska dömas till landsförräderi, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:604 av Åsa Coenraads och Alexandra Anstrell (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka polisens befogenheter för att bekämpa autonoma grupper framfart och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1004 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hindra hatpredikanter från att resa in i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1381 av Björn Söder m.fl. (SD):

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige tydligt ska ta avstånd från och motverka all internationell terrorism och extremism och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att internationell samverkan för att motverka terrorism ska stödjas och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att internationell samverkan för att motverka resor i syfte att delta i terrorism eller terrorträning ska stödjas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1613 av Denis Begic (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över att i lag förbjuda rasistiska organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1785 av Anders Österberg (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda försvårandet för nazistisk organisering och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1971 av Denis Begic och Jasenko Omanovic (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över att i lag förbjuda rasistiska organisationer och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2454 av Andreas Carlson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftning om samröre med terrorstämplade organisationer skyndsamt bör komma på plats och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förbud mot utländsk finansiering av extremism och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen om paramilitär träning och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om landsförräderi och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2612 av Johan Pehrson m.fl. (L):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utvärdering av myndighetstillhörigheten för det nationella centrumet mot våldsbejakande extremism och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om analys av hur den regionala samordningen mot radikaliserings kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om straffansvar för deltagande i eller stöd till en terroristorganisation och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förberedelse till resa i terrorismsyfte och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om särskild straffskala för grova brott gällande finansiering av terrorismresor och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bestämmelsen om olovlig kårverksamhet och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om brottsutredning mot s.k. återvändare och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om informationsdelning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om europeiskt samarbete mot terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2744 av Jonas Eriksson (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förändrad lagstiftning för att freda våra gemensamma demokratiska rum och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av hetslagen och ordningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2795 av Markus Wiechel (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka arbetet med att jaga terrorister och krigsförbrytare och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rådande lagstiftning kring krigsförbrytelser och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2845 av Richard Jomshof (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utländska medborgare med kopplingar till islamistiska terrornätverk ska utvisas med omedelbar verkan med ett livstidsförbud att återvända och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2861 av Johan Hedin m.fl. (C):

28. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kraftfulla åtgärder för att motverka terrorism och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om deltagande i våldsbejakande organisationers verksamhet och tillkännager detta för regeringen.
32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förebyggande arbete mot radikaliserings bl.a. inom Kriminalvården och tillkännager detta för regeringen.
34. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stoppa terrorismen genom ökad samverkan inom EU och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2872 av Cecilia Widegren m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Polismyndigheten, Tullverket och Kronofogdemyndigheten ska få ett tydligt uppdrag att löpande samverka och genomföra gemensamma kontroller för att komma åt finansiering av terrorism och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2880 av Tomas Tobé m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skärpta straffskalor för brott inom terrorismområdet och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att deltagande i terrororganisationers verksamhet bör kriminaliseras och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett breddat förbud som innebär att även deltagande i andra inhemska våldsbejakande organisationers verksamhet bör vara brottsligt och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en ny typ av nationell samordningsfunktion bör införas i syfte att stärka samordningen mellan polisen, Säkerhetspolisen, Åklagarmyndigheten och Migrationsverket i ärenden som rör terrorism och tillkännager detta för regeringen.

11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en ordning som innebär att personer som är medborgare i andra länder och som kan befaras begå terroristbrott utvisas och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att nationella riktlinjer för att hantera s.k. återvändare ska tas fram och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över sekretesslagstiftningen i syfte att fler aktörer ska kunna förhindra brott i större utsträckning än i dag och tillkännager detta för regeringen.